

Gods leidingen

in het leven van de landbouwer

Jannes den Besten

Overleden te Doornspijk

13 September 1868

Door hemzelf beschreven.

Stichting De Gihonbron
Middelburg
2004

Mededeling 1

Wederom opnieuw wordt het boekje van Jannes den Besten u aangeboden. Wil deze rechtvaardige beluisteren in zijn heilig leven met God! Het mocht U eens jaloers maken! Het mocht U eens Uw grote armoede bewust maken, o mens zonder God, onbekeerde zondaar. Zijn gebeden stegen eens op voor U, o Doornspijk. Uw zegeningen van heden zijn nog vruchten van die gebeden in het verleden. Mocht door deze nieuwe druk nog eens een zondaar nieuw worden gemaakt.

O Doornspijk, wat zijt gij geweest ... en wat zijt gij nu!

Land, land ... hoor des Heeren stem!

Waddinxveen 1968.

Ds. J. R. Cuperus

Mededeling 2

Wat hier de lezer wordt aangeboden, is niet mijn werk, maar dat van een eenvoudige landbouwer. Alleen de stijl heb ik, en nog zo weinig als het om voor den druk geschikt te zijn kon, gewijzigd. Woorden en uitdrukkingen zijn, zoveel mogelijk, onveranderd teruggegeven.

Na den dood des schrijvers bleef zijn geschrift onder zijne kinderen berusten. Deze verlangden dat aan den uitgedrukte wens van de overleden vader zou worden voldaan en zijn werk door de druk der vergetelheid ontrukkt, en voor hen alle, als ook voor ieder ander, verkrijgbaar zou worden gesteld. Aangezocht om hen daartoe behulpzaam te zijn, meende ik dit niet te mogen weigeren.

Het zijn levenservaringen, die hier beschreven worden, niet van een man, die geschitterd heeft in de wereld, of wiens loopbaan door buitengewone wisselingen gekenmerkt is geworden, maar van een eenvoudige landman, die, zonder wetenschappelijke opleiding, zijn ganse leeftijd in het stille Doornspijk heeft doorgebracht. Hij was van God geleerd, en de ondervindingen, die hij in de school van Jezus heeft opgedaan, de kennis die hij in de school van Jezus heeft opgedaan de kennis die hij hart als van de trouw van zijnen daar verkregen heeft, zowel van zijn eigen God, heeft hij op zijne eigenaardige wijze medegedeeld. De eenvoud draagt het kenmerk der waarheid. Moge zijn wens vervuld worden, dat 1ste uitgaaf van zijn geschrift, waarin hij nog spreekt nadat hij gestorven is, strekke ten zegen voor dezen of genen en tot verheerlijking van dien God, die ook in het leven nu relde zaligen schrijvers de waarheid heeft bevestigd van des dichters woord: de eenvoudige zuil God steeds gadeslaan!

Doornspijk, juli 1873.

G. R.

VOORBERICHT

aan de heilbegerige onderzoeker van de schrijver

Komt, hoort toe, o allen Gij, die God vreest, en ik zal vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft. Psalm 66: 16.

Het zijn de hoofdtrekken van mijn ondervinding, die hier de lezer worden medegedeeld, een korte beschrijving van den weg, langs welken de Heere mij geleid heeft.

Hoewel ik meermalen, bij gepaste gelegenheden, hetzelfde in hoofdzaak aan velen van des Heeren lieve kinderen mondeling verhaalde, heb ik nu tien jaren lang met een beschuldigend geweten geleefd, omdat ik het niet schriftelijk, in wijdere kring, bekend maakte. Sterk zag ik daartegen op. Mijn hoogmoedig hart stond mij altijd in den weg en zeide mij, dat ik het maar zou nalaten, omdat het schrijven voor het publiek het werk van geleerde mannen was, en mijn geschrift als een verachte fakkel zou zijn.

Ik draag van nature zulk een boos en hoogmoedig hart om, dat ik Hem, Die op den troon des hemels zit, die alle eer waardig is, Wien allen lof toekomt, de kroon van Zijn werk van het hoofd zou rukken, en zetten die op mijn eigen hoofd. Maar naar de nieuwe mens moet ik alleen roemen in de Heere, in Zijn vrije gunst, in Zijn onverdiende ontferming over mij. Uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen; en door Zijn genade is het mijn begeerte, dat Hij door dit eenvoudig geschrijf, nu en tot in alle eeuwigheid verheerlijkt moge worden.

Hij, die alle dingen bestuurt, weet tot welk einde Hij mij opgewekt heeft om de pen ter hand te nemen.

Moge het geschrevene, in zijn hand, nog een middel zijn om natuurlijke mensen te overtuigen, dat hun weg niet recht is, maar zij op paden wandelen, waarvan het einde de eeuwige dood moet zijn!

Moge het voor bekommerde en heilbegerige zielen, die naar de gerechtigheid van Jezus hongeren en dorsten, tot vertroosting strekken!

Moge het voor des Heeren meer bevestigd volk, dat Zijne hulp en troost alleen van Hem verwacht, ten zegen zijn, om hen te vaster te doen geloven dat de Heere, naar Zijn almachtige wijsheid en Goddelijke genade, in welke wegen zij ook mogen zijn of komen, Zijn beloften niet te niet doet; maar Zijne toezegging vervult: *Ik zal u niet begeven of verlaten*; gelijk Hij, wiens naam Jehovah is, mij ook nimmer heeft verlaten! Hij dan, Wien alle macht gegeven is in hemel en op aarde, Die met slijk der blinden ogen opende, gebiedt Zijn zegen over dit mijn eenvoudig en gebrekkig schrijven!

Niemand, die op de weg der behoudenis wandelt, zal zich verwonderen over de strijd, dien ik gevoerd heb, toen het besluit om mijn ondervindingen van des Heeren genade en trouw in geschrift te brengen, in mijn hart was, als hij zich slechts voorstelt, dat hij zelf dit zou moeten doen. Met een enkel woord vermeld ik nog van welk middel de Heere Zich bediend heeft, om mij mijn besluit te doen uitvoeren, en het verder uitstellen mij te beletten.

Op zekere avond hoorde ik den bekeringsweg lezen van een kind Gods. Toen werd mij gegeven klaar in te zien, welk een gezegend middel zulk een geschrift kon zijn in de hand des Heeren, om natuurlijke mensen te overtuigen van het verkeerde van hun weg, en Gods volk tot hoop en troost te zijn. Op dat ogenblik gevoelde ik een sterke begeerte in mijn hart te mogen behoren tot degene, van wie getuigd wordt, *dat ze tezamen tweelingen voortbrengen*. Het was mijn vurige bede, dat ik nog een middel in des Heeren hand mocht zijn, om het rijk des satans afbreuk te doen. Het kwam mij zo

overtuigend voor, dat ik nu moest schrijven, en niet langer mocht tegenstaan. Maar, o! hoe spande de satan toen met mijn boos, vijandig en hoogmoedig hart samen, om het mij te verhinderen. Een stem sprak in mijn binnenste, die zei: „wat zult gij schrijven! Bijna 20 jaren hebt gij reeds op het pad des levens gewandeld, en je hebt het vergeten, welke weg de Heere toen met je gehouden heeft.”

Door de genade des Heeren echter werd het mij toen gegeven aan mijn eigen eer zoekend hart verloochend te worden, en te zien op de eer van mijn beminde Ontfermer en het heil van mijn arme medereizigers naar de dood en de eeuwigheid.

Ik werd bepaald bij de Mogendheid des Heeren, die mij licht kon geven in de wegen, waarlangs Hij mij vóór deze had geleid. Met een diepe indruk gevoelde ik in mijn gemoed, dat het niet goed was om met de onnutte dienstknecht het kleine talentje, mij gegeven, in de aarde te begraven. Ik was geroepen om het op winst uit te zetten, zou ik als een getrouw dienstknecht bevonden worden. Neervallende voor de Heere, moest ik uitroepen: „o grote Ontfermen! zal ik schrijven, Gij zult mij dan licht moeten geven in de weg, dien Gij met mij hield.”

De Heere gaf mij te geloven, dat Hij deze mijne verzuchting vervullen zou, en eindelijk nam ik de pen op, om mij tot schrijven te zetten. Dadelijk echter wierp ik haar weer uit de hand, niet wetende hoe ik zou aanvangen. Nogmaals zocht ik des Heeren aangezicht, smekende om licht, in het levende gevoel van de behoefte om tot zijne verheerlijking te schrijven. Wat er zich ook tegen opdeed, ik vond geen rust, maar werd gedwongen de pen weer op te vatten. Ik begon, onder vele aanvechtingen; indien de satan en mijn boos hart het hadden kunnen bewerken, zij zouden mij belet hebben voort te gaan, en de beschreven blaadjes zouden nog een prooi der vlammen zijn geworden. De Heere heeft dit echter verhoed, hoe menigmaal het mij ook gebeurd is, dat ik niet kon schrijven, maar, gelijk de kranke aan Bethesda, op de roering des waters wachten moest.

Misschien zal mijn eenvoudig geschrift nog eens aan de drukpers worden overgegeven. Ook daarop heb ik hevige aanvallen gehad, en nog zou ik mijn werk vernietigd hebben, indien ik mijn weg niet op den Heere had kunnen wentelen, met het zalige geloofsvertrouwen, dat Hij het mij en mijn arbeid maken zou, zoals het meest Hem tot eer en mij tot zaligheid zou verstrekken.

Om Jezus' wil verduurde ik dan zulk een benauwende en schokkende aanvallen, overtuigd dat ik een hart omdraag, dat tot alle kwaad geneigd is, en dat ik lossers sta dan een riet, maar dat Zijne beloften getrouw zijn.

Meermalen is het, alsof mij ingefluisterd wordt: „tot die toestand zult gij nog vervallen; tot die zonden zult gij nog komen”; en ik weet, als de Heere het niet verhoedde, dat ik dan tot alle kwaad vervallen zou. Dit bezwaart en bekommert vaak mijn hart, want dan zou de eer des Heeren worden gelasterd, waar de mensen van deze wereld zouden zeggen: *is dát nu die man, die dat boekje over zijn bekering heeft uitgegeven*. Dan heb ik geen vrijmoedigheid, maar vrees, dat ik, in plaats van des Heeren eer, de lastering van Zijn naam zal bevorderen. Mijn vrijmoedigheid is er zelden en kort van duur. U kunt dit verklaren, volk des Heeren! want u weet het dat het geloof een gave Gods is, dat wij bij Zijn licht alleen het licht zien, en dat wij, als de Heere, om onzer zonden wil, Zijn aangezicht verbergt, verschrikt worden; ja, vaak vrezen wij dat wij nog een dezer dagen door de hand van de helse Saul zullen omkomen.

Nu, mijn begeerte is het, dat ten opzichte van het in druk verschijnen van mijn geschrift, des Heeren wil geschiede, op Zijn tijd, tot Zijn eer, om Jezus' wil.

Doornspijk, den 21^e Februari 1833.

J. DEN BESTEN

BEKERINGSWEG VAN JANNES DEN BESTEN

Ziet, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen. Zo getuigt David, de man naar Gods hart in Psalm 51: 7. In zulk een ongelukkige en betreurenswaardige toestand ben ik ook geboren. Door de val in mijn stamvader en verbondshoofd Adam.

Van deze mijn diepe afval van de Heere heb ik van mijn kindse jaren af, zover ik mij herinneren kan, de overtuiging in mij overgedragen. Altijd had ik achting voor vrome mensen, en beschouwde hen als de gelukkigste van de ganse aarde, al waren zij nog zo arm en veracht in de wereld. Wanneer ik in hun gezelschap komen kon, zonder door hen opgemerkt te worden, dan liet ik het niet na, want er was een begeerte in mij om te horen spreken over de eeuwige belangen. Ik wist, ik moest ook eens bekeerd worden tot de Heere, of ik zou voor eeuwig door Hem verstoten worden in de poel des vuurs, die de duivel en zijn engelen bereid is. Meesttijds echter waren mijn gedachten, dat ik nu nog jong was; ik zag zoveel vermaak in de wereld, daarin wilde ik eerst delen, en als ik eerst dat en dat genoten had, dan zou ik mij bekeren tot de Heere; want ik meende, dat de bekering daarin bestond, dat ik mijn formuliergebeden, die ik van buiten geleerd had, opzei, en de uitwendige zonden naliet.

Evenwel kwamen er ogenblikken, soms dagen, als ik mij onder het gehoor van een Godvruchtige leraar. De Bouter bevond, of in de Bijbel of enig ander godsdienstig boek las, waarin ik diepe indrukken had van mijn ongelukkige toestand. Dan kon ik mij met mijn formuliergebeden niet redden, omdat ze niet overeenkwamen met de toestand. waarin ik mij zag: zodat ik verlegen was wat ik bidden zou, om de Heere te behagen. Ik meende toch door mijn bidden Hem te moeten bewegen om mij genadig te zijn, en mijn zonden te vergeven, buiten Christus.

De weg van verlossing door het dierbaar zoenoffer van de Heere Jezus, was toen volkomen voor mij verborgen; en wanneer mijn bekommelingen maar weer uit mijn gedachten waren, dan openbaarde zich te sterker de vijandschap en afkerigheid.

Meermalen is het mij gebeurd, als ik, na het eindigen van de godsdienstoefening, dezen of genen vrome uit het huis des Heeren zag komen, die weende of het hoofd liet hangen, dat ik heenging, zeggende bij mij zelf: neen!

Tot zulk een treurig leven wil ik mij, nog zo jong en met zulke schone verwachtingen in de wereld, niet begeven. Dat ik onverwacht, ook in de jeugd, zou kunnen sterven, daaraan dacht ik in het minst niet.

Ook ben ik wel geweest, wanneer ik de Bijbel las, en mijn geweten, mij beschuldigende, zeide dat het einde van de weg, dien ik bewandelde, de eeuwige dood zou zijn, dat ik het boek wegwierp, een of ander ijdel boek ter hand nam of ijdele liederen ging zingen, om die stem des gewetens te verdoven. Zo vijandig en afkerig stelde ik de tijd van bekering uit.

O! mijn lieve medezondaar, die dit mocht lezen of horen lezen, met weemoed des harten moet ik het belijden, ik zou, wandelende op die brede weg die ten eeuwigen verderve voert, hebben blijven uitstellen tot mijn laatste ademsnik, totdat ik mijn ogen in de eeuwige rampzaligheid zou geopend hebben, indien de lankmoedige, liefdevolle God en Vader, in Christus Jezus, Zijnen lieven Zon, zich niet over mij ontfermd had, en Zijn Geest mij niet had geschonken, om mij te overtuigen van mijn snode zonden en hemel-tergende ongerechtigheden, en mij te laten zien, dat ik voor eeuwig onder Zijnen vloek en toorn zou moeten neerzinken, als Hij mij doen zou naar mijn zonden, waarin ik tegen beter weten in, bleef voortgaan. Maar Hij, wie alle macht gegeven is in hemel en op aarde, zag van Zijn hogen hemeltroon met een oog van genade op mij neer, waarvoor Hij in eeuwigheid niet genoeg door mij zal kunnen bemind en verheerlijkt worden.

Reeds was ik omtrent 20 jaren oud; nog leefde ik in de zonde voort. Maar o, eeuwig wonder! toen was het uur der minne daar gelijk ik van achteren geloven mag. Eens op een avond, nadat mijn dagwerk was geëindigd, begon ik een werelds minnelied te zingen, dat zeer Godonterend was. Daaronder werd ik met verbaasdheid en ontroering aangegrepen. Het was mij, alsof iemand tot mij zijde, ofschoon ik alleen was: „wee U! wee U! Indien u zo blijft voortleven, dan zult u in het diepste der hel worden neergestoten.”

Toen viel ik op mijn aangezicht ter aarde, en vreesde mijn ogen naar de hemel op te slaan. Het was mij alsof de Heere in grote toorn op mij neerzag en mij nu voor eeuwig zou verdelgen. Ik moest mijn doodvonnis billijken, en God rechtvaardigen, als Hij mij, gelijk ik waardig was, op het ogenblik in het eeuwige verderf stortte. Hoe menigmaal toch had de Heere mij willen vergaderen tot de Zijnen, *gelijk een hen hare kiekens vergadert onder hare vleugelen: maar ik had niet gewild.*

Met diep berouw en droefheid des harten moest ik uitroepen: *wee mij! Dat ik tegen zulk een lankmoedig en goedertieren God zo grotelijks heb gezondigd*, en zo lang op de brede weg ben voortgegaan.

Om genade en om behouden te worden durfde ik niet vragen; maar het ongelukkige van de toestand, waarin ik mij zag, is met geen pen te beschrijven. Ik was radeloos en wanhopende, waar ik dacht aan dien heiligen en rechtvaardigen God, die grote en hoogverhevene Majesteit, die zich meende ik, nimmer over mij kon ontfermen, omdat ik, tegen beter weten in, had voortgezondigd. Zulk een ongelukkig schepsel als ik, was er onder de zon niet meer. Ik was de voornaamste van alle zondaren. In die radeloze toestand echter kwam er enige verademing voor mijn gemoed, zodat ik, onder hoop en vrees, begon te zuchten en te smeken, dat de Heere zich nog mocht ontfermen. Ofschoon ik het duizend, tienduizend maal verbeurd had en gans onwaardig was.

De grond echter, waarin ik toen mijn behoudenis zocht, was mijn gebed. Op mijn bidden zoude de Heere mij genadig zijn. Tot mijn schaamte moet ik het neerschrijven. Altijd had ik onder het zuivere licht des Evangelies verkeerd, en toch kon geen heiden dwazer zijn dan ik was. Dat ik door het geloof in Jezus moest behouden worden -- dat Hij in de eeuwigen vrederaad mijn schuldovernemende Borg moest zijn geworden -- dat Hij, in Zijne menswording en diepe vernedering op aarde, door Zijn zoenlijden en sterven, de laatste penning van mijn schuld moest voldaan hebben, was in die tijd en nog lang daarna voor mij verborgen.

Ik bleef bidden en zuchten totdat de angst, waarin ik verkeerde, enigszins uit mijn gemoed verdween. Toen stond ik op, en ging naar het water, om mij te wassen, opdat niemand in de ouderlijke woning zou zien, dat ik geweend had en zo bitterlijk bedroefd was geweest. Nauwelijks echter in huis zijnde, vroegen mijn broeders en zusters mij of ik kwaad was, daar ik zo weinig sprak, hetgeen zij van mij niet gewoon waren. Dat vragen deed het gevoel van mijn ongelukkige toestand en mijn benauwdheid weer vermeerderen. Tevens gevoelde ik medelijden met hen, omdat ik geloofde dat ook zij nog op de brede weg waren.

Voor hen echter, meende ik, was er raad; zij hadden hun weg niet zo voor de Heere verdorven als ik. Gaarne zou ik hebben willen spreken, om ouders, broeders en zusters te vermanen en te waarschuwen, maar binnen in mij was enne stem, die zeide: „*zoudt gij over de dingen der eeuwige behoudenis spreken, u, die zelf zulk een snood en goddeloos schepsel bent*”; en de schaamte sloot mijn lippen.

Van dien tijd af bleef ik bekommerd en verlegen, en kon geen rust vinden voor mijn hart in het vergankelijke schijngegot dezer aarde, waarin ik die tevoren altijd had gezocht.

Door de werking der genade in mij, hoewel ik toen nog niet kon geloven, dat het een werk des Heiligen Geestes was, moest ik van nu aan telkens de verborgene, eenzame plaatsen zoeken. Zo dikwerf, hetzij bij dag of bij nacht, als er maar gelegenheid was, wierp ik mij op de knieën of met het aangezicht ter aarde, in het gevoel mijn schuld, en menigmaal met levendig berouw en diepe droefheid; omdat ik zo zwaar, zo lang, tegen beter weten in, tegen zulk een goedertieren Wezen had gezondigd.

Ik nam mij voor, maar in eigen kracht, om afstand te doen van mijn zonden. Ik haatte ze met een volkomen haat, zover als ik toen mijn zonden als zonden leerde kennen, en ik kende geen grotere zaak, die ik vuriger begeerde, dan om die alles waardige God tot eer te mogen leven, in al mijn doen en laten. Dwaas als ik was, wilde ik mijzelf bewaren voor de zonde, en door mijn gebeden en smekingen de Heere bewegen om mij te behouden. Loodzwaar drukten mij, bij tijden, mijn eeuwige belangen op het hart. Het was mij tot groeten last, dat ik moest verkeren onder wereldse gesprekken. Ik voelde iets in mij dat het oor er nog aan wilde lenen, en dit juist was mij het zwaarste kruis.

Wel schuwde ik mijn oude gezelschappen, maar, o! hoe ben ik soms nog verleid geworden. Het is gebeurd, dat ik nog weder naar de samenkomsten van mijn vorige makers heenging, en zelfs hun voorganger werd. Zozeer hadden de ongerechtigheden nog de hand over mij. De droevige reden, waarom ik mij in hun midden begaf, was, dat zij niet zouden bemerken dat ik over mijn eeuwige belangen bekommerd was. Ik schaamde mij om voor de Naam en de zaak des Heeren uit te komen, omdat ik altijd een losbandig jongeling was geweest, en de satan mij inwierp, dat ik nimmer genade kon vinden in de ogen des Heeren, en daarom mijn bekommelingen maar moest verzetten door het vermaak en de genietingen van deze wereld. Daarna baarde mij dit weder diepe smart, zodat ik dan weder in een wanhopige toestand geraakte, dewijl ik al weer tegen beter weten in gezondigd had.

Toch verkreeg ik meerder licht. Ik zag, dat ik met een heilig en rechtvaardig God te doen had, die de zonde niet straffeloos gedogen kon. Nochtans kon ik niet komen als de knechten van Benhadad, met de koorden der veroordeling om de hals, want dat ik Gods geboden alle overtreden had, kon ik niet geloven.

In mijn onwetendheid zag ik op het uitwendige van des Heeren Wet. Overspel en doodslag bijvoorbeeld, had ik niet bedreven; ja! ik ben geweest, dat ik, in mijn blindheid, de wet volkomen wilde onderhouden, en daardoor mijn rechtvaardigheid verkrijgen voor God.

Door de verborgene werking der genade echter rees de vraag in mij op: waar ik met die schuld zou blijven, die ik gedurende mijn ganse levenstijd bedreven had. Toen ontviel mij de hoop dat er iets in mij was, of ik iets zou kunnen voortbrengen, waarmede ik voor de Heere zou kunnen bestaan, en, in verlegenheid, moest ik uitroepen met de stokbewaarder: „*wat moet ik doen om zalig te worden?*”

In die tijd zag ik mij zo *gans onrein, melaats van het hoofd tot de voeten, vol wonden, striemen en etterbuilen, die niet uitgedrukt waren* (Psalm 38).

Met diepe schaamte en berouw was mijn gemoed vervuld. Het smartte mij in mijn ziel dat ik zo gezondigd had tegen zulk een goedertieren Wezen, en met diepe schaamte riep ik uit: „*o God! wees mij arme zondaar genadig.*”

Nu deed er zich hope op in mijn gemoed, want Jezus had gezegd van de tollenaar, die zo bad, dat hij gerechtvaardigd heenging naar zijn huis. Ik hoopte, dat ik nog zulk een tollenaar mocht zijn.

Zo moest de wet mij een tuchtmeester zijn, om mij tot Christus te brengen, maar ach! wat bleef ik nog blind voor de weg der verlossing. Dat Jezus mijn volkomen Zaligmaker

moest zijn verstonde ik nog niet. Een tijd lang had ik nu het woord van God naarstig onderzocht, bij nacht en bij dag; want, door genade, had ik naar dat woord een brandende begeerte verkregen. Zoveel de tijd mij slechts toeliet, las ik, en van achteren zie ik, dat mij dit tot grote zegen is geweest.

Meermalen gebeurde het mij, dat ik, de Bijbel las, diepe indrukken in mijn gemoed verkreeg, zodat ik de verborgene plaatsen moest zoeken, om daar mijn jammerlijke ellendige toestand voor het aangezicht des Heeren te bewenen. Als ik dan om ontferming smeken mocht, is het mij niet zelden te beurt gevallen, dat ik enige ademtocht en verruiming mocht ontvangen, inzonderheid door het woord van Jezus: *„Komt herwaarts tot mij allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven voor uwe zielen.“*

Dan hoopte ik soms dat ik zulk een vermoeide en belaste mocht zijn, als door Jezus geroepen werden.

Mijn lieve bekommerde zielen! wie dit mijn geschrift ter hand mocht komen, u weet het bij ervaring, dat aan het bidden strijd verbonden is; maar o! zucht toch veel om des Heeren Geest, dat die u moge leiden, zoals het de Drie-enige God meest tot eer en u tot zaligheid zij! Als wij de strikken des satans willen ontvluchten, dan blijven zijne listen ons niet onbekend. Ik ben soms zuchtende geweest om genade, terwijl er te gelijk in mij een stem riep: *ik wil geen genade*. O! benauwde toestand! Ik zou het bidden dikwijls hebben opgegeven; maar als de Heere mij trok, moest ik Hem nalopen. Als ik s' Heeren woord onderzocht gevoelde ik behoefte om in het verborgen te gaan, en Zijn aangezicht te zoeken, maar dan fluisterde de duivel mij in, lees zóó ver en zóó ver, of als ik in mijn beroep werkzaam was, en aandrang tot afzondering gevoelde: doe eerst dit of dat. En wanneer ik hem gehoor gaf en vertoefde, en dan daarna wilde bidden, dan was des Heeren Geest van mij geweken, en ik was als een steen of een blok, koud en behoefteloos. Daarom hebben wij wel toe te zien dat, als onze Liefste aan de deur staat te kloppen, wij Hem open doen.

Ik kon toen nog niet geloven, dat mijn zuchten tot de Heere om redding een werk van Zijn Geest in mij was, maar achtte het een vrucht van mijn eigen akker te zijn dat ik nog medelijden met mij zelf had. De treurige ondervinding echter heeft mij een weinig afgeleerd om van mij zelf of van eigene voornemens het vlieden van de zonde te verwachten.

Een vermogend heer, die in betrekking stond tot onderscheiden landbouwers in onze omtrek, nodigde op zekere avond de jongelieden naar zijn tent, om hen een vermakelijke avond te bezorgen. Ook ik behoorde onder de genodigden. Ik gevoelde een vreselijke afkeer daarvan, omdat ik voorzag, dat het een samenkomst van zonde en ijdel genot zou zijn, in strijd met mijn voorbereiding voor de dood en eeuwigheid. Toen echter de bepaalde dag kwam spanden satan en mijn eigene werelds en vleselijk gezinde natuur samen. Het genot van de wereld werd mij voor ogen getoverd als zo begeerlijk, en in mij sprak een stem die zeide, dat ik daar niet heen zou gaan. Ik meende nog steeds dat niemand, buiten mijn ouderlijk huis, wist dat ik bekommerd was over de toestand mijner ziel; en, ofschoon ik het menigmaal als een onuitsprekelijk geluk rekende, als ik maar een verborgen discipel van Jezus mocht zijn, gelijk Jozef van Arimathéa en Nicodémus, fluisterde nu de satan mij in, dat ik nog zonder schande tot hem en de wereld kon terugkeren, en dat mijn bekering nog wel wat uitstel lijden kon.

Ik nam mij voor om naar genoemde plaats te gaan. Beschuldigend sprak het geweten in mij; tegen die stem echter verzette ik mij en ik ging. Het was mij die avond alsof ik

geheel door de vorst der duisternis geregeerd werd. Ik zal het niet vermelden, hoe snood en Godonterend ik mij bij ogenblikken aanstelde. Dan echter moest ik mij weer uit de kring verwijderen, om de diepe indrukken in mijn geweten te verbergen, dat mij wees op mijn ontzaglijke verantwoordelijkheid voor God. Ik wilde mijn geweten tot zwijgen brengen, begaf mij weer in het gezelschap, en maakte het nog erger en snoder. Ik zou op die avond wel, als *Lamech, een man doodgeslagen hebben om mijn wonde en een jongeling om mijn buile*.

Maar, eeuwig geprezen zij de drie-enige God, die mij, snode rebel, allerwege behoedde en bewaarde, zodat, tot mijn verwondering, allen, tot wie ik mij begaf, weigerden met mij te doen te hebben, en zich als van mij afkeerden. Eindelijk ging het gezelschap uiteen, en ook ik moest mij huiswaarts begeven. Door mijn lang dralen gingen allen mij vooruit, en moest ik alleen de weg gaan. Maar, onmogelijk is het mij, te beschrijven in welken toestand ik toen kwam. Ik gevoelde toen iets van dien wanhoop, die, in de dag des oordeels, de goddelozen tot de heuvelen en de bergen zal doen roepen: *valt op ons en bedekt ons, opdat wij voor het aangezicht des Heeren niet behoeven te verschijnen*. Had de Heere mijn begeerte toen gegeven, dan was ik, als Korach, Dathan en Abiram, levend in de aarde gezonken, opdat ook ik niet voor God zou behoeven te verschijnen.

Nu keerde de satan het blaadje om. Eerst had hij mij aangespoord om de zonde te bedrijven, en mij wijs gemaakt dat ik nog tijd genoeg had om mij te bekeren; nu wilde hij mij tot wanhoop brengen, en porde mij aan om een einde aan mijn eigen leven te maken. En had de Heere het niet, in zijn onnaspeurlijke genade, verhoed, ik zou werkelijk de hand aan mijzelf hebben geslagen. De duivel stelde mij voor dat die zonde, die ik zozeer tegen beter weten in bedreven had, de zonde tegen de Heiligen Geest was. Daar mij toen nog de kennis ontbrak van hetgeen de onvergeeflijke zonde is, geloofde ik de stem des verleiders.

Nu was er voor mij in eeuwigheid geen vergeving meer, nu was ik in de ongelukkigste toestand, die er bedacht kon worden. Bitterlijk weende ik over zulk een zonde, tegen een God, Die mij zoveel goedertierenheid betoond had, tegen zo vele kloppingen in bedreven. Mijn ziel was met schaamte en vrees voor God vervuld, en ik durfde tot Hem geen zucht om genade op te zenden.

Op het tijdstip echter, toen ik radeloos ter aarde lag, en meende, dat de dood mij beter was dan het leven, ontfermde zich de Heere weer over mij, die op het punt stond om mij zelf het leven te benemen. Ongedacht en onverwacht gaf blij verademing aan mijn wanhopige ziel. De dierbare beloften des Evangelies, voor de grootste en snoodste der zondaren, daalden zo lief, zo zalig, zo troostvol neer in mijn ontrust gemoed. Ja! die belofte werd met kracht op mijn hart gebonden: *al waren uwe zonden rood als scharlaken of karmozijn. Ik zal ze witter maken dan sneeuw of witte wol*.

Dit geschiedde terwijl ik als een worm op de aarde kroop, onmiddellijk lag ik op de knieën voor de Heere en vroeg verwonderd: *o Heere! wilt Gij dan waarlijk nog te doen hebben met mij, die de allergrootste en snoodste ben, die ooit onder de zon heeft geleefd!* Nu vond ik vrijmoedigheid om te smeken, dat de Heere zich nog over mij ontfermen mocht, bij de belijdenis dat ik rechtvaardig waardig was, om voor eeuwig in het diepste van de afgrond verstoten te worden. mijn zonden zag ik als hemelhoge bergen, meer dan het zand aan de oever der zee en de sterren des hemels in menigte; maar, door de ontvangene genade, mocht ik nu weer, belast en beladen met mijn zondepak, tot de Heere vluchten; en de beschuldiging dat ik de onvergeeflijke zonde tegen de Heiligen Geest had bedreven was geweken.

Toch bleef ik na deze, mijns oordeel vanwege de hemelgerende zonden, die ik tegen licht en beter weten had gedaan, nog geruime tijd in een zeer moedeloze toestand leven. Bij de wereld kon ik het niet meer houden. Als mij bij tijden een inzicht werd gegeven in de heiligheid en rechtvaardigheid van die God, met wie ik te doen had, en die de zonde niet ongestraft kon laten, werd mij de hoop benomen om genade te vinden in Zijn ogen. Nog bleef het mij verborgen, dat ik door het dierbare zoenoffer van de Heere Jezus moest behouden worden. Ik beschouwde mij als de ellendigste van alle mensen. De wereldling, dacht ik, had hier zijn deel, en des Heeren zo gelukkig volk na dit leven; maar ik had niet, voor de tijd noch de eeuwigheid.

Onder dit alles, gelijk ik van achteren zie, werd ik verloochend aan de wereld, en leerde ik mijn geliefkoosde zonden en ijdelheden vaarwel zeggen. Gedurig viel ik de Heere te voet met de bede dat Hij door Zijn Geest mij onderwijzen mocht. *Het woord van God was mij nu zoeter dan honing en honingzeem.*

De blaadjes van mijn vroeger weggesmeten Bijbel zocht ik weer op. Het Woord werd mij een lamp op mijn pad en een licht voor mijn voet, waardoor de nevels van mijn verduisterd verstand een weinig werden opgeklaard, en het ongeloof, dat mij zeide dat er geen redding voor mij was, werd verbroken. Met het 6^e rijmvers van de 25ste Psalm mocht ik voor de Heere neervallen,

*Lou'tre goedheid, liefdekoorden,
Waarheid zijn des Heren paan
Hun, die Zijn verbond en woorden,
Als hun schatten, gadeslaan.
Wil mij, Uwen naam ter eer,
Al mijn euveldaan vergeven;
Ik heb tegen U, o Heer,
Zwaar en menigmaal misdreven.*

Hem wijzende op de begeerte en keuze van mijn hart. Mijn lust, dit wist Hij, was het toch om Hem te vrezen, en Hij zelf beloofde dat Hij dezulken tot een Leidsman wezen zou, en hen leren hoe zij moeten wandelen. Ik smeekte dat Hij dan ook die belofte, uit vrije neerbuigende genade, aan mij vervullen mocht en ook mij dat goed schenken, dat nimmermeer vergaat. Ik had het ganselijk verbeurd, maar ach! of ik maar een dorpelwachter in de hemel worden mocht! Bij het gezicht van eigene onwaardigheid, had ik een inzien in de heerlijkheid des Heeren, die zo waardig is om bemind, geprezen en verheerlijkt te worden. Hij toch had mij niet alleen gespaard, maar ook enige hope in mijn hart gegeven.

De dag des Heeren was mij in dien tijd zeer begeerlijk. In de week telde ik reeds de dagen die nog vóór de Zondag waren. Menigmaal zong ik:

*Hoe branden mijn genegenheên,
Om 's Heeren voorhof in te treên.*

En niet zelden genoot ik op die dag de vertroostende en moedgevende zegeningen des Heeren; onder het gehoor van de geliefden leraar Bouter te Nunspeet.

Eens, onder anderen, terwijl hij biddende was dat de Heere Jezus aan heilbegerige zielen, die geen rust meer in de wereld konden vinden, zichzelf mocht ontdekken, en van vrede tot hun gemoed mocht spreken, daar Hij toch voor de zodanige Zijn hemeltroon had verlaten, om op de vervloekte aarde te lijden en te sterven, werd mijn

verstand met Goddelijk licht bestraald, en mijn oog enigszins geopend voor de weg der eeuwige behoudenis.

O! hoe dierbaar en beminnelijk werd mij toen de Heere Jezus; levendig zag ik Zijn gepastheid en onmisbaarheid. Hij moest ook mijn Redder en Verlosser zijn, zou ik behouden worden. Nu smeekte ik, dat Jezus mijn Zaligmaker wilde zijn. Voor een ogenblik deed zich enige hope op in mijn gemoed, zag ik dat er kans was voor mij. Maar het was ook slechts een ogenblik. Toen rezen al weder dwaze en ongelovige gedachten in mij op. Als Jezus nu nog op aarde was, zo dacht ik, dan kon, dan zou ik Hem mijn ellendige toestand bekend maken; dan zou Hij Zich wel over zulk een ellendige ontfermen; maar nu zou dit nooit geschieden.

Ik kon niet geloven dat Jezus Christus gisteren en heden Dezelfde is en tot in alle eeuwigheid, en dat Hij, op Zijne hemeltrone gezeten, op mijn smeekstem acht zou geven. Ach! hoe verdwaasd waren nog mijn begrippen. Ik meende dat ik Jezus lichamelijk moest zien, en door een hoorbare stem moest vertroost worden. Dat ik door het geloof Hem moest aannemen en omhelzen als mijn Zaligmaker kon ik nog niet verstaan.

Nu bleef mijn hart een tijd lang zoals ik nu van achteren zie, met vurige begeerte achter de Heere Jezus Hem aankleven, altijd echter onder veel afwisseling en bekommring. Allerlei redeneringen verontrustten mij. Ik moest dus of ik moest zóó zijn; mijn zonden drukten mij nog niet genoeg, om tot Jezus te gaan; Hij zou mij niet willen horen en genadig zijn. Eens was ik zo moedeloos dat ik besloot om nooit meer te bidden; want mijn zoeken was toch te vergeefs, Dit echter duurde niet lang; daarbij kon ik niet leven. Het kwam mij mijn zoeken naar de Heere naliet, en dan zo voor, dat als ik kwam te sterven, ik dan gewis eeuwig verloren ging; dat het misschien nog met Gods raad en wil zou kunnen bestaan dat Hij op mij, ellendige, in genade zou neerzien, als ik Hem zocht. Zo trok de Geest des Heeren mij al weer, door middel van het woord: *zoekt en gij zult vinden, bidt en gij zult Ontvangen.*

Uit die belofte mocht ik enige hope putten. Ik viel voor Jezus neder, met de vraag: of ik dan niet een hongerige en dorstige ware naar Zijn gerechtigheid, die hij toch beloofd had te zullen verzadigen? Hij kende mijn hart, Hij wist, dat het mij toch alleen om Hem te doen was, dat Hij mijn enige schat, mijn enig al mocht zijn. Enigermate werd ik vertroost, ziende dat er uitkomsten bij Hem waren tegen de dood. In mijn dwaasheid en blindheid echter meende ik nog, dat het aan mij lag, dat ik het moest uitwerken, en onophoudelijk ging ik zoeken en bidden.

Tot hiertoe had ik niet kunnen geloven, dat mijn zoeken en vragen naar de Heere Jezus een werk van des Heeren Geest in mij was. Ik meende dat ik medelijden met mijzelf had, en het bidden mijn werk was. Mijn voornemen was, om niet met bidden op te houden, vóór dat ik verhooring had ontvangen.

Maar, ziet! mijn vurigheid week, en ik, die zo ernstig zou aanhouden, werd in plaats daarvan onverschillig en zorgeloos. Indien de Heere het niet verhoed had, *dan zou ik nog met de hond tot zijn uitbraaksel en met de gewassen zeug tot de wenteling zijns slijks zijn wedergekeerd.*

De vijand van mijn zaligheid viel weer op mij aan, en toonde mij de genietingen, die de wereld heeft voor een jeugdige mens. Dat juist was mijn zwakke zijde. De ondervinding heeft het mij geleerd, dat mijn natuur tot geen zonde meer geneigd is dan tot het toegeven aan de wereldse ijdelheid. Daar viel dan ook veeltijds, en zo ook toen, de Satan mij aan, om mij van de Heere te vervreemden en te verwijderen. Maar, eeuwig geloofd zij mijn dierbare Jezus! Hij ondersteunde mij te dier tijde krachtig door Zijn

Geest, zodat ik het aanbod van de verleiders van de hand mocht wijzen. De voorwerpen van de begeerlijkheid, die hij mij toonde kon ik, door de genade des Heeren, met een volkomen hart verwerpen en zeggen: *als ik de Heere Jezus maar tot de Bruidegom van mijn ziel had, dan had ik genoeg voor tijd en eeuwigheid.*

Gelijk ik zo even zei, had ik die weg van zorgeloosheid en onverschilligheid, waarin ik een tijdlang verkeerde, enigszins afgeleerd om van mijn willen en mijn zoeken mijn heil te verwachten. Nu moest ik zuchten: „*dierbare Jezus! zal ik U zoeken, dan zult Gij het door Uw Geest in mij moeten werken; zal ik tot U komen, dan zult Gij mij moeten trekken; zonder U kan ik niets doen!*” Ik werd meer werkzaam met de Heiligen Geest en zijne invloeden.

Toen had er een treurige gebeurtenis plaats, die, als middel in des Heeren hand, voor mij een krachtige drang werd om te haasten en te spoeden, ten einde binnen te komen in het enige Zoar der behoudenis.

Een jongeling van mijn leeftijd werd plotseling, geheel onverwacht, door de zeis des doods afgesneden, en zijn lot was voor eeuwig beslist. Ik had een tijd lang vroeger met hem omgegaan en in zonde en ijdelheid geleefd. Dit bracht mij onder een diepe indruk van de kortstondigheid en broosheid van mijn leven. Ieder ogenblik, deze gedachte woog zwaar op mijn hart, kon ook ik worden opgeroepen, en ik was nog niet bekleed met de mantel der gerechtigheid van Christus en de klederen des heils.

Als ik zo moest sterven, meende ik, dan zou ik nog verloren gaan. Ik werd rusteloos bekommerd en verlegen. Aan de wereld mocht ik niet meer denken, wereldse gesprekken waren mij een walg. Bijna altijd was mijn ziel in een biddende gestalte, nu eens met meerdere hope, dan weer met grotere vrees. Weer werd het gezicht bij mij levendig van mijn onreinheid en melaatsheid van de hoofdschedel tot de voetzolen toe, van mijn verdoemelijkheid in de ogen van een heilig God. mijn rietstaven, waarop ik zolang gesteund had, waren gebroken.

Nu moest ik adem scheppen op vrije genade alleen; nu moest Jezus alleen mijn volkomen Zaligmaker zijn. Als een gans veroordeelde lag ik voor God, met het doodvonnis in mijn rechterhand. Jezus moest mijn Redder zijn, door zijn dierbaar zoenoffer, of ik moest eeuwig onder de vloek en toorn van een rechtvaardig God vergaan. Het werd mij als de duif, die Noach uit de ark liet vliegen, en die geen rust voor het hol van haren voet op de wateren vinden kon. Zo kon ik ook geen ruste vinden voor mijn bezwaarde ziel; en ik gevoelde het, ieder ogenblik kon ik door de dood verslonden worden. In dien toestand werd het mij gegeven als Bartimeüs buiten de poort van Jericho te roepen: „*Jezus. Gij Zone Davids, ontferm U mijner!*”

Bartimeüs werd bestraft, opdat hij zwijgen zou, en zo deed de satan ook met mij. Hij omringde mij van alle zijden, om mij te verschrikken en tot zwijgen te brengen, met aanvechtingen, die ik niet oorbaar acht hier neder te schrijven. Maar ik riep de Heere ootmoedig aan; Hij verhoorde mij in het lijden, en deed mij spoedig in de ruimte gaan. Ik riep, gelijk Bartimeüs, nog te meer: „*Heere Jezus, ontferm U mijner!*”

Werd ik nachts wakker, dan moest ik opstaan, en naar buiten gaan, en in het vrije eenzaam verborgene plaatsen opzoeken, om mijnen nood en mijn ellende de Heere bekend te maken. Ik schatte het zo groot dat ik nog vóór de poort van de dood was, en de mogelijkheid om behouden te worden nog niet was afgesneden. Soms had ik, in die dagen, wel een kleine hoop, maar meesttijds dacht ik niet anders dan dat ik eeuwig van Gods liefderijk en gunstvol aangezicht zou verstoten worden, vanwege mijn snode zonden en ongerechtigheden.

Toen is, door Gods genade, een keerpunt gekomen in mijn zieleleven. Nooit, zolang ik leef, zal ik, dunkt mij, de plek kunnen vergeten, waar het is geschied. Om ten volle te beschrijven wat er toen in mijn ziel is omgegaan vermag ik niet. Bij het gezicht van mijn diepe ellende buiten Jezus, en van het gevaar om te sterven, dat mij dreigde, smeekte ik onophoudelijk: „o, *beminnelijke Jezus! red mijn ziel!*” De gedachte dat ik zeer spoedig sterven zou drong mij tot een worstelen met Jezus, van wiens algenoegzaamheid ik levendig overtuigd was. Toen werd mijn gemoed krachtdadig veranderd. Het was mij alsof Jezus tot mij zeide: *wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven;* niet met een hoorbare stem, zo als ik tevoren in mijn dwaasheid, meende te moeten horen, maar door de Geest des geloofs in het binnenste van mijn ziel. Nu zonk ik in verwondering en aanbidding weg.

Geen pen kan het beschrijven hoe eensklaps vrees en kommer, zorg en ongeloof uit mijn gemoed verdwenen, en geloof en liefde mijn hart vervulden. Welk een wonder! Op zo verrassende wijze door mijn God en Zaligmaker tot zijn schaap te worden aangenomen! Verwonderd moest ik uitroepen: „*O, mijn lieve, dierbare Redder! zo ben ik dan een Uwer uitverkorenen! zo hebt Gij dan voor mij Uw troon verlaten, om op deze vervloekte aarde zo bitterlijk te lijden en te sterven, om mij, verlorene in mijzelf, met Uwten Vader te verzoenen!*”

Ja! mijn geest kon zo grote genade en zo onuitsprekelijke schatten niet bedenken, of Zijn Geest getuigde met mijn geest, dat alles voor mij was. mijn ziel gevoelde zich geheel in liefde aan Jezus verbonden. Had ik vleugelen gehad ik was van de aarde opgevlogen, om in Zijn onmiddellijke nabijheid te zijn

Had het met des Heeren raad en wil kunnen bestaan, ik zou toen gaarne de weg van alle vlees hebben willen gaan: want de dood was geen koning der verschrikking voor mij meer; maar zou mij een blijde boodschapper geweest zijn, die mij zou overbrengen naar de gewesten der storeloze zaligheid, waar ik mijn beminde Jezus eeuwig zou lieven en loven. Ik was verlegen van verwondering over zulk een gadeloze ontferming aan mij, zo gans onwaardige, bewezen.

Ik wist niet wat ik mijn lieve Verlosser zou toebrengen. Ja, met mond en hart kon ik wel zingen: „*Hem zij eeuwig de ere, de lof en de dankzegging*”, maar ik gevoelde, daarmee was ik niet voldaan. Ik verbeelde mij, nog zo onwetend als ik was, dat andere bekeerde mensen, die door het geloof met Jezus verenigd waren, Hem wel wat konden toebrengen. En ik had niets voor Hem te brengen dan dat ik een afvallig en verdoemelijk zondaar was in mij zelve. Dit was al weer het bewijs van aanstaande wankeling.

Ik meende, dat er nu geen scheiding ooit weer tussen Jezus en mijn ziel zou komen. Nu zou ik niet meer wankelen, maar mijn ganse leven zou zijn een beminnen van Jezus een wandelen voor Zijn en het treden in het pad Zijner geboden.

Maar bekommerde zielen; vóór dat ik verder mijn strijd beschrijf, moet ik mij een ogenblik wenden tot u, en u toeroepen: „*houdt moed*”. Indien het u alleen om Jezus te doen is; Hij is uw grootste schat, uw enig Al is: gij om Zijntwil de ganse wereld vaarwel wenst te zeggen; indien gij op alle gronden en steunsels buiten Jezus de dood leert schrijven; indien gij Hem volstrekt noodzakelijk ziet als uw Redder en Behouder en buiten Hem niet anders dan een eeuwig verderf; o! houdt aan bij Hem! Nu op Zijn genadetroon gezeten, is Hij nog dezelfde Jezus als toen Hij omwandelde op aarde. Hij heeft immers niemand afgewezen, die tot Hem kwam, geen andere weg wetende om gered te worden. Op Zijn tijd, als gij buiten Zijn vertroostende genade niet langer leven kunt, zal Hij zich ook wel aan uw zielen openbaren, en van vrede tot u spreken door

Zijn Geest, gelijk Hij de rijkdom Zijner vertroosting en aanmoediging aan mij, die een der grootste zondaren was, verheerlijkt heeft.

-0-

Ik dacht, zoals ik zeide, dat ik nu, zonder strijd, in vereniging met de Heere steeds zou blijven leven: maar hoe spoedig bleek het anders! Reeds aan de avond van de eigen dag, waarop ik zoveel van de Heere had genoten, ondervond ik de teerheid van het geestelijke leven. Een enkel woord, dat door iemand tot mij werd gesproken, en waaraan ik mij voor het oogenblik ergerde, was genoeg, of liever mijn ergernis was genoeg om mijn beminde Jezus van mij te doen wijken. Zodra ik dit gevoelde, zocht ik Hem wel aanstonds weer, maar ik mocht Hem niet vinden. Ik kon van dat oogenblik af niet meer op mijn Liefste leunen en steunen. De Trooster van mijn ziel, Die ik zo hartelijk liefhad, was van mij geweken. Dit baarde mij bittere zielesmart.

De slaap ontweek in die nacht aan mijn oogleden, en ik begon te denken dat alles, wat er geschied was, nog louter bedrog en wijsmakingen van de vorst der duisternis was, of ik had mijzelf opgedrongen door de bedrieglijkheid van mijn hart. Ik wist toen nog niet dat de weg naar de hemel zó wordt bewandeld, dat geloof en ongeloof, vertrouwen en wantrouwen elkander afwisselen; dat de geringste zonde een scheiding tussen God en de ziel maakt, waarom de Heere Zijn aangezicht van licht en troost verbergt; ik zag nog niet recht wie Hij is en eeuwig blijven zal voor Zijn volk.

De volgende dag bracht ik bijna geheel door met treuren en wenen over mijn ellendige toestand. Ik zou mijzelf hebben bedrogen, en nog voor eigene rekening liggen. Toch wist ik geen anderen weg dan om mij henen te wenden tot dezelfde Jezus, dien ik meende door het geloof gevonden en omhelsd te hebben als mijn Redder. Het behaagde dan ook Hem, op een avond toen ik in het verborgen was, Zijne onveranderlijke liefde en trouw bij vernieuwing aan mij te ontdekken. Hij liet het mij weer zien en gaf het mij te geloven dat Hij mij leiden zou, niet alleen tot aan, maar tot over dood en graf en mij eenmaal brengen zou in de gewesten der storeloze zaligheid. Een sterk verlangen vervulde nu mijn ziel om dáár Hem volmaakt te dienen en de kroon neer te werpen aan de voeten van Hem, die ook mij door Zijn dierbaar bloed had willen redden. Het werd mij een eeuwig wonder dat ik een van Jezus uitverkoren schapen was, met voorbijgaan van zovele van mijn medereizigers naar de eeuwigheid; ik, die zolang, tegen beter weten in, was voortgegaan op de brede weg, die ten verderve leidt.

Mijn ziel was verslonden in verwondering bij de overpeinzing wat mijn beminde Jezus toch bewogen had om mij te overreden en stil te houden te midden van mijn zonden. Ik zag dat er geen reden in of aan mij was, maar dat het de vrije ontferming was van dien God, die mij in eeuwige liefde had voorgekend en uitverkoren. Nog groter werd mij het wonder, daar ik niemand gekend had of toen kende onder mijn bloedverwanten, die verwaardigd was geworden tot die grote genade, waartoe de Heere mij, uit vrije gunst, verwaardigd had, ofschoon ik van nature van hetzelfde leem was als zij.

Niemand, dacht mij, had zulk een boos en afkerig hart als ik omgedragen. Met kracht kwam het op mijn ziel, dat Jezus de Zijnen vergadert uit de vier winden der aarde, en dat het maar als één uit een stad en twee uit een geslacht is.

En ik moest geloven dat ik onder het plan der verkiezing lag en een van de keurlingen des Heeren was. Ik wilde hemel en aarde wel te hulp roepen, om de Heere met mij groot te maken en te prijzen voor het wonder van genade, aan zulk een snode zondaar

verheerlijkt! *Ja, ik was wel zwart, gelijk de bruid in het Hooglied, maar toch liefelijk, want Jezus had mijn zonden aan het kruishout uitgewist.*

In de volgende nacht moest ik, volgens gemaakte bepaling, op mijn beurt, met een paar van mijner burenen de nachtwacht in onze buurtschap houden. De vijand van mijn zaligheid had mij menigmaal, als ik bij donker de weg moest gaan, vrees en angst aangejaagd. Ofschoon ik nu geloven mocht dat mijn lieve Jezus, aan wiep ik mijn hart gegeven had, mijn Leidsman was, en ik mij gerust aan Hem kon toevertrouwen, was het mij nochtans alsof de satan achter mij ging en mij inwierp: „*zie eens hier of zie eens dáár*”, om mij vervaard te maken. En had mijn Jezus mij niet krachtig ondersteund, hij zou mij mijn zalig geloofsvertrouwen hebben ontnomen. Maar de Heere sterkte mij, zodat ik luidkeels begon te zingen, met de hand naar de hemel wijzende, uit Psalm 23:

De God des heils wil mij ten Herder wezen;

'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vrezen.

In die nacht werd het woord van Jezus aan mij bevestigd, dat een stad op een berg niet kon verborgen blijven; en dat de stenen zelfs zouden spreken als de discipelen des Heeren zouden zwijgen. In de dagen mijner bekommring durfde ik bijna tot niemand spreken over hetgeen er omging in mijn ziel. Dán meende ik dat het mij niet genoeg om Jezus te doen was, dán dacht ik dat ik eerst zó of zó moest zijn, voor dat ik mij kon openbaren, dán weder vreesde ik dat het geen werk van Gods Geest was, wat er in mij plaats vond, dán sprak een stem in mij: „*wat zult gij anderen opwekken en vermanen! doe eerst de balk uit eigen oog eer gij de splinter aanwijst in het oog uws broeders.*” Zo spande satan met mijn vijandig hart tezamen, om mijn mond maar te stoppen.

Nu echter had Jezus de balk uit mijn oog uitgedaan; nu kon ik roemen in de Heere en in de genade, aan mij, de voornaamste der zondaren, geschied. Nu kon ik mijn medemenschen, wie ik maar ontmoette, opwekken, waarschuwen en vermanen. Nu kon ik het hen zeggen, dat er raad en uitkomst was. En dat er een volheid en algenoegzaamheid was in Jezus, voor de grootste der zondaren; dat Hij bereidwillig was om hen te behouden, als zij maar als verlorenen in zich, zelf tot Hem kwamen; dat, hoewel de bekering een werk van de Heilige Geest was, zij daarnaar moesten uitzien, terwijl Jezus nog riep om hen te behouden: *wendt u naar Mij toe, o gij alle einden der aarde! want Ik ben God en niemand meer.*

Den ganse nacht liep mijn mond over van Jezus lof. Nu meende ik, zou ik nooit meer wantrouwen of twijfelen aan mijn genadestaat. Hemel en aarde mochten wankelen en wijken, mijn dierbare Jezus hield trouwe tot in eeuwigheid.

Daarvan gaf Hij mij de kennelijkste en zalige blijken en gewaarwordingen in mijn binnenste. Hem en Zijn liefde zou ik nimmer weer verdenken. Maar, ach! nauwelijks brak de morgenstond aan of ik geraakte al weer aan het wankelen, en de twijfel rees al weer op of het nog wel waarheid was. Meer en meer werd ik aangevochten, en een geruime tijd volgde, waarin ik onder veel strijd en bekommring gebukt ging, meer leerde kennen dat ik een hart omdroeg, dat altijd al weer geneigd was om de wereld en de zonde te zoeken, hoewel ik, door genade niets hogers zocht dan om in de gunst en de gemeenschap des Heeren te mogen leven, en niets vuriger begeerde, dan dat de oude mens in mij gekruist en gedood mocht worden.

Op zekere tijd, toen ik diep bedroefd was over mijnen snode afval van de Heere, en de kracht der verdorvenheid mijner oude natuur levendig gevoelde, werd ik, in het bewustzijn van mijn geweten, zulk een doemschuldige en vloekwaardige voor God, dat ik niets anders kon dan te zuchten om genade en vrije ontferming. Toen leerde ik iets van Jakobs worsteling. Ik moest tot de Heere zeggen: *ik zal U niet laten gaan, vóór dat*

Gij mij gezegend hebt. Mijn ziel kleefde Jezus aan, want buiten Hem zag ik mij reddeloos verloren. Het werd in die ogenblikken zo donker voor mij, dat ik vreesde nog een der dagen door de hand van de helse Saul te zullen omkomen, en moest uitroepen: „als gij dierbare Jezus! voor mijn zonde niet voldaan hebt, dan zink ik eeuwig onder vloek en rechtvaardige toorn neder.”

Onder dit aanhoudend roepen om genade werd mijn zo bekommerde ziel vertroost, door de woorden, die de Heere, met kracht des geloofs, op mijn gemoed drukte: *zalig zijn zij, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.*

Nu mocht ik het weer klaar inzien, dat mijn behoudenis alleen in Jezus zoenoffer lag, en ik die ook alleen daarin zocht. Mijn hart werd zo verruimd dat ik tot Jezus moest zeggen: „o, mijn beminde Verlosser! wat zal ik U vergelden voor Uwe Goddelijke en onveranderlijke trouw, die Gij aan mij, ontrouwe, bewijst.”

Het is mij niet mogelijk, mee te delen hoe ik gevoelde dat Jezus mijn menigmaal, mijn grote schat, mijn rust, mijn troost, mijn leven was. Mijn zielevijand echter misgunde mij die zaligen troost, viel mij weder aan met zijne verzoeken. Hij wist waar ik, als jongeling, mijn zwakke zijde had, en toonde mij, zo strevend voor mijn aartsgezinde natuur, wat voor een jong mens in de wereld en hare begeerlijkheden te vinden is.

Maar door de kracht der genade mocht ik hem afwijzen, hem zeggende dat hij dat vermaak en die schatten maar voor zich en de zijnen zou behouden, dat ik aan mijn lieve Jezus, als mijn schat en deel voor tijd en eeuwigheid, genoeg had. Daarop wierp hij vergramd mij in, om mij te verschrikken en om het zalige geloofsvertrouwen, dat mijn ziel vervulde, mij te ontroven, dat hij zich in de eeuwigheid op mij wreken zou, als ware ik nog in zijne boeien gekluisterd. Toen moest ik op mijn aangezicht ter aarde vallen voor mijn liefderijke Jezus, en tot Hem roepen: „geef toch de ziel Uwer tortelduif niet over aan het wild gedierte des wouds.”

De Heere gaf mij levendig in te zien, dat ik een tortelduifje was, en geen kracht had in mij zelf om tegen de listen van de vijand te bestaan, maar schonk mij ook op dat ogenblik kracht, zodat de satan met zijn geweld moest wijken. Nu werd mijn ziel als verhemeld en brandende van liefde voor mijn dierbaren Jezus, mijn Helper in die nood.

Vast en zeker mocht ik geloven dat ik in zijne kracht, door het geloof, bewaard zou worden tot de eeuwige zaligheid, dat Hij mij nooit begeven of verlaten zou. Zo mocht ik te dier tijde triomferen over de duivel, de wereld en mijn eigen vlees, door Christus, die mij kracht gaf.

Die woeling van dat hart, die oude Adam, was oorzaak dat ik weder begon te wantrouwen en te vreezen of mijn weg nog wel recht was. Daarbij kwamen ingeworpen gedachten en inspraken des satans, zo lasterlijk, dat ik ze niet durf neer te schrijven. Ik zou ze kunnen vermelden, maar alle dingen zijn niet oorbaar en stichten niet. Daarom zal ik die lasteringen nooit mededelen, maar met mij nemen in het graf.

Ik geraakte in een weg van donkerheid, benauwdheid en strijd. Satan spande alle krachten in, om, ware het mogelijk geweest, mij nog weer als zijn prooi te bemachtigen, maar mijn almachtige Verlosser, die op Golgotha aan het vervloekte kruis, de oude slang de kop vermorzeld heeft, toen Hij heeft uitgeroepen: *het is volbracht!* bleef mij behoeden. In die donkere weg kwam het zover bij mij, dat ik begon te twifelen of Gods Woord wel waarheid was, omdat ik, onderzoekende, er zaken in vond, die ik toen, door mijn verduisterd en verdwaasd verstand geleid, niet overeen kon brengen.

Zo bijvoorbeeld kon ik het woord van de 145sten Psalm: *de Heere geeft de wens van allen die Hem vreezen, hun bede heeft Hij nimmer afgewezen*, niet vereffenen met hetgeen verhaald wordt van Mozes, die begeerde om in het land Kanaän te mogen

komen, en toch in de woestijn sterven moest; alsook van David, die begeerd had dat het kind van Bathséba in het leven mocht blijven, terwijl de Heere het toch had weggenomen. Ja! het kwam zover, dat de mensenmoorder van de beginne mij wilde opdringen en wijs maken dat er nooit een Zaligmaker was geboren. Wie in die weg van bestrijding ooit geweest is zal het niet verwonderen, *dat de Christus de Joden een ergernis, de Grieken een dwaasheid was*. Het is niet te beschrijven hoe vele en welke tegenstrijdigheden de satan weet voort te brengen.

De Heere echter gaf mij licht en genade. Hij wist hoe zwak van moed en klein van kracht ik was, om tegen de vijand, die mijn ondergang zocht, te bestaan. Hij schonk mij enige geloofskracht, zodat ik, met de vader van het kranke kind mocht uitroepen: *ik geloof, Heere! Kom mijn ongeloof te hulp*.

Ja! wonderen zijn het, die in zulk een bestreden ziel plaats vinden: Jezus als Jezus te verdenken, en diezelfde Jezus te smeken om licht en geloofskracht. Satan nochtans ging voort mij te ziften als de tarwe, en ik zou door de zeef doorgegaan zijn, had de Heere het, in Zijn vrijmachtige, neerbuigende liefde niet verhoed, want nog heviger schoot de boze zijne vurige pijlen op mij af, en nog godslasterlijker gedachten, die tegen mijn natuur waren en waarvoor ik zelf ijsde, wierp hij mij in. Mijn toestand werd uiterst benauwd, waar de aartsleugenaar mij opdrong, dat die lasteringen uit mij zelf voortkwamen; dat ik mij nog maar zou ingebeeld hebben, dat ik de Heere liefhad en een gunstgenoot van Hem was; dat ik nog geheel het voorwerp was voor de helse verdoemenis, en ik ook dikwijls daaraan geloof sloeg. Zelfs aan mijn nauwste vrienden durfde ik mijn toestand niet te openbaren.

Nooit, zo meende ik, had er zulk een duivels geaard schepsel onder de zon geleefd als ik was; als men mij kende en wat in mij omging dan zou ieder mij ontvluchten. Bij de vromen durfde ik niet meer te komen; onder een zware last ging ik gebukt.

Toen geschiedde het op zekere tijd, als ik nog eens in het verborgen op de knieën voor de Heere mocht komen, om te vragen om ontferming en uitredding, dat de vorst der duisternis mij daar, in mijn bidvertrek met godslasterlijke gedachten aanviel, en ik zeer ontzet en ontroerd opstond met de gedachte om de hand aan mijn eigen leven te slaan. O! ik kan het niet uitdrukken wat boze denkbeelden toen in mij woedden, wat strijd toen in mij gestreden werd. *De afgrond riep tot de afgrond, bij het gedruis van vele watergoten*.

Ik wist niet wat ik zou aanvatten; werken kon ik niet meer en diep moedeloos en treurig ging ik, als onwillekeurig, naar mijn woning. Daar neigde de Heere mijn gedachten om een boek in handen te nemen, de redelijke godsdienst van de nu zaligen Wilhelmus à Brakel. Ik sloeg het open, en de Heere, die zo goed als groot is, die Zijn volk door Zijn Woord en Geest wil leiden, bestuurde het zo, dat juist voor mijn ogen kwam een beschrijving van het werk van de afgefallen engelen, en wel hoe zij het beminde volk des Heeren kwellen door het inwerpen van godslasterlijke gedachten. Die zonden, schrijft Brakel daar, *zijn tot verzwaring van het eigen oordeel des satans, maar niet van des Heeren volk, zoals de boze hun dat wil opdringen. Zij moeten zich daaraan ergeren. Het is er eveneens mede als met hetgeen wij lezen in Deuteronomium 22: wanneer een maagd door het veld ging en zij werd door een man overweldigd, dan kwam de zonde der onkuisheid en de straf daarop niet voor de maagd, maar voor de geweldenaar*. Onder het lezen daarvan opende de Heere mijn oog door Zijn Geest. Ik zag en geloofde, dat de vorst der duisternis juist zo met mij handelde. Mijn gemoed veranderde; de wanhopige toestand verkeerde in dien van blijde hope. Met grote vrijmoedigheid ging ik nu weer in het verborgene, om vergeving te vragen van mijn zonden, want ik gevoelde, al waren die lasterlijke gedachten de zonde van de satan, die ze mij inwierp, dat het toch

de vrucht was van mijn diepe afval van de Heere en de snode verdorvenheid mijn natuur, dat de satan zulk een toegang tot mijn hart had.

Nu had ik in dit opzicht satans stem en listen leren kennen, maar hij vervolgde mij daarmee nog verder, en dat doet hij nog tot op deze tijd toe. Maar, door genade, is zijn stem mij nu een klank, waaraan ik geen gehoor meer verleen. Een weinig mocht ik satans listen leren kennen en onderscheiden. Hij is een duizendkunstenaar, een pijniger en plager, die nooit rust en moede wordt. Heb ik een van zijn verzoeken, door de genade mijns Heeren, leren kennen, dan heeft hij er weer een andere, waaraan ik gehoor geef, en blindheid en ongeloof brengen mij dan weer in moeilijke wegen. Maar dit heb ik geleerd, dat satans aanvechtingen mij niet verwijderen van de Heere, maar mij te meer doen vluchten tot Hem, die mij dan weer uitkomsten geeft, en de vervulling doet ervaren van Zijn belofte, *dat de Zijnen alle dingen moeten medewerken ten goede.*

O, volk des Heeren! ik herhaal het, alleen gij, die kennis hebt aan die lasterlijke inwerpingen, die in die vallei der schaduw des doods gewandeld hebt, weet in welke wanhopige toestand zij de ziel kunnen brengen. Als ik wel zie dan heeft Jeremia het oog op zulke toestanden, als hij spreekt van een woestijn, een land van wildernissen en kuilen, een land van dorheid en schaduwen des doods, een land waar niemand (een Christen uitgezonderd) doorgaat en waar geen mens in woont.

Maar, o! wij moeten roemen in de Heere, die een Uithelper is in alle nood, gelijk Hij ons beloofd heeft, *dat Zijn oog op ons zal zijn.*

En gij onder des Heeren volk, die door deze weg niet geleid zijt, in welke beproeving u ook nog mocht komen, de Heere zal u nooit laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt te dragen; maar met de bezoeking zal Hij ook de uitkomst geven, zodat u eindelijk met Paulus zult kunnen zeggen: *de listen des satans zijn ons niet onbekend.*

Mijn uitzichten, die onder die aanvechtingen zo donker waren, waren, zoals ik zei, weer een weinig verhelderd, en ik had weder enige hoop en troost verkregen. Nu, aan de avond van een dag des Heeren, terwijl ik in een gezelschap van vromen te Nunspeet was, mocht mijn ziel bijzonder verkwikt worden, en ik ondervinden, dat Jezus met nadruk zijne belofte aan mij bevestigde, *dat, waar twee of drie in Zijn naam vergaderd zijn, Hij daar in het midden wil komen en woning bij hen maken.*

Op die avond, toen ik naar mijn woning terugkeerde en de weg, omstreeks een uur afstand, alleen moest gaan, werd ik weer aangevallen met de mij beangstigende gedachte, dat mij iets zou treffen of overkomen zou. Donker was het rondom mij, maar ook zo donker van binnen, dat ik met Maria zeggen moest: *zij (mijn zonden namelijk) hebben mijn Heere weggenomen en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben.*

Vanwege de duisternis kon ik bijna het pad, dat ik gaan moest, niet vinden. Telkens schrikkende en bevende ging ik voort, dan was het: zie eens hier, dan weder: luister daar eens. Soms meende ik iets te zien of te horen. Eindelijk kwam ik aan een plaats, die mij zeer gevaarlijk toescheen; de satan fluisterde mij in: *dáár kunt gij noch ter rechter, noch ter linkerhand wijken, dáár zult gij aangegrepen worden.* In mijn angst wierp ik mij op de knieën voor de Heere, en smeekte dat Hij mij, uit genade, bewaren mocht. Toen werd het mij eensklaps alsof Jezus tot Mij zeide: *Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.*

Ja, dierbare Jezus! mocht ik uitroepen, U is wel gegeven alle macht in hemel en op aarde, maar ik ben waardig en heb rechtvaardig verdiend om in de handen van de vorst der duisternis te worden overgegeven, vanwege mijn zonden.

Onder deze belijdenis van schuld en smeking om genade kwam de Heere Jezus in Zijn liefde aan mijn ziel zich uit te laten, en openbaarde Hij mij, dat Hij zulk een nauwe betrekking op mij had, dat Hij in mijn benauwdheid met mij benauwd was, gelijk de belofte bij de profeet Jesaja luidt. O! wat genoot ik toen een zaligheid! Met een vast geloofsvertrouwen wentelde ik mij op Hem, en klemde mij vast aan Zijn onveranderlijke liefde en trouw, die mij zou bewaren. In wederliefde werd mijn ziel jegens Jezus ontstoken, en met verwondering en verlegen vroeg ik: *wat zal ik de Heere vergelden!*

Nu kon ik mijn weg met volle vrijmoedigheid gaan, mij toevertrouwende aan mijn Jezus, die mij leiden zou, zonder wiens wil geen haar van mijn hoofd kon vallen, die mij eenmaal in de eeuwig heerlijkheid zou opnemen.

Toen had geen monster uit de afgrond, hoe vervaarlijk ook, mij kunnen ontmoeten, waarvoor ik zou gevreesd hebben. Telkens viel ik weder op de weg op de knieën, om mijnen Jezus te danken voor die wonderen van genade, die Hij aan mij, zo gans onwaardige, bewees. Ik zou nu de aarde wel hebben willen verlaten, om in de onmiddellijke nabijheid mijns Heeren eeuwig te verkeren, waar nooit meer scheiding tussen Hem en mij zou komen. Maar ook was ik geheel eenswillens met de Heere; gewillig om Zijn raad hier uit te dienen, langs welke wegen het Hem behagen zou mij te leiden, hetzij met rozen of met doornen bezaaid, zoals het maar meest tot Zijn eer strekken kon.

Thuis gekomen zonderde ik mij in het verborgen af, want mijn ziel was zo verhemeld, dat ik mij niet gunde om te denken aan eten, drinken of slapen, uit vrees, dat ik daardoor weer van Jezus verwijderd zou worden. De treurige ondervinding toch had mij geleerd hoe teer de genade is, zodat de minste zondige gedachte een scheiding maakte tussen de Heere en mijn ziel, en mij meermalen de zaligste gewaarwordingen had ontroofd. In mijn afzondering ondervond ik de goedkeuring des Heeren. Met zalige verwijdering des harten werd ik ingeleid in het werk, dat Jezus heeft volbracht van de kribbe tot het kruis. Ik gevoelde wat mijn zonde aan Hem, mijn Verlosser, had gekost, en moest verwonderd uitroepen: *O, mijn Jezus! wat heeft U toch bewogen om de heerlijkheid te verlaten, die Gij bij de Vader had, en op de vervloekte aarde zo jammerlijk te lijden en te sterven, ten einde doemschuldige Adamskinderen te verlossen, die U naar kroon en troon hebben gestoken.* En mijn grootste verwondering was, dat ik één was van die duurgekochten. Eindelijk, in dien zalige toestand, legde ik mij ter ruste neder en mocht ook nog in diezelfde toestand van liefelijke vertroosting ontwaken.

Het was de dag van het Kerstfeest, de viering van de geboortedag van mijn Ontfermer. Met zalig verliezen van mijzelf, mocht ik dat grote wonder bepeinzen, dat mijn Jezus vlees en bloed uit Maria had willen aannemen, dat Hij ook voor mij geboren was. Met de gemeente ging ik op in des Heeren Huis. Daar leidde mij de Heere, door Zijn Geest, in Zijn binnenste heiligdom in, en toonde mij de onbegrijpelijke Godsgeheimen. Daar leerde ik God als Vader kennen, de eerste Persoon der aanbiddelijke Drie-eenheid. De leraar sloot zijn voorgebed met het „onze Vader“. Terwijl hij zeide: „wanneer wij in de naam van Uw Zoon U aanspreken als onze Vader“, rees in mijn hart de vraag op, of God ook mijn Vader, in het zoenoffer van Christus was.

Toen openbaarde God de Vader Zich in Zijn onuitsprekelijke liefde in mijn ziel. Ik mocht geloven dat ik Zijn kind was, en dat Hij mij aanzag in het offer van Zijn lieve Zoon, alsof ik nooit zonde gekend of gedaan had, daar Hij aan 's Vaders gerechtigheid voor mij had voldaan. Mijn ziel werd verslonden in verwondering en aanbidding en in liefde voor mijn hemelse Vader. Geen pen kan dit beschrijven, geen tong het uitdrukken.

De vraag steeg uit mijn ziel op tot God: *mijn hemelse Vader! wat heeft U toch bewogen om het voorwerp Uwer liefde, Uw eniggeboren schootzoon over te geven aan zulk een verachtelijk, smadelijk en smartelijk lijden, aan zulk een vervloekte kruisdood? En dat voor zulk een rebellerend menselijk geslacht; en dat voor mij, de voornaamste der zondaren, met voorbijgang van zovele duizenden! O! gadeloze zondaarsliefde!*

Toen werd ik weder tot mijn dierbare Jezus geleid, die de gestaltenis van een dienstknecht had aangenomen, en de mensen gelijk was geworden, uitgenomen de zonde. Onmogelijk kan ik uitdrukken wat grootheid, majesteit en heerlijkheid ik toen in Jezus zag. Voor mij had Hij in de beestenkribbe gelegen, voor mij op Golgotha zijn hartebloed laten stromen, om mij met Zijn Vader te verzoenen.

Daarna werd ik geleid tot de dierbaren Geest des Heeren, als één in wezen met de Vader en de Zoon. Met verwondering vroeg mijn ziel wat Hem, de Geest, bewogen had om woning te maken in zulke boze en afkerige harten, om zondaren te vernieuwen en te wederbaren, het Goddelijk Beeld weer in hen op te richten, en hen voor Gods zalige en eeuwige gemeenschap voor te bereiden.

Tot die gelukkigen behoorde ik. De Geest had ook mij overreed; was mij te sterk geworden; had mij stil gehouden op de brede weg, te midden van mijn zonden; had door Zijne liefde en genade mij wedergeboren, zodat het de lust en keuze van mijn hart, het leven van mijn leven was geworden om het pad zijner geboden te bewandelen.

O! hoe was ik in aanbiddende bewondering verzonken bij het zien van die vrije genade, die de Drie-enige God in de nooit begonnen eeuwigheid bewogen had om een plan van verlossing uit te denken, en in de tijd te volvoeren; die God, niet nodig had om van mensenkinderen gediend te worden, als iets behoevende, die in Zichzelf volmaakt was. Ik zag hoe de Heere, de Jehovah, alles gewrocht had om Zijns Zelfs, om Zijn eeuwige Naams wil. Het kwam mij voor, dat de eeuwigheid te kort zou zijn om dien Drie-enige God naar waarde te bewonderen, te beminnen en te verheerlijken, die zulk een wonderlijke weg van genade had geopend voor het verloren nakroost van Adam, en die mij, als een van Zijn keurlingen, met een eeuwige liefde had liefgehad.

Die wonderen van genade bewees de Heere aan mijn ziel in de voormiddag-godsdienstoefening, bij een zeer bedaarde werkzaamheid des gemoeds, maar toch zó, dat ik de Leraar niet hoorde prediken, en zelfs voor die ogenblikken niet wist, dat ik in het huis des Heeren was.

Nu leefde ik, door de overvloedige invloeden der genade, enige tijd lang als boven aarde, lucht en zwerk. Het was mij alsof de oude mens geheel in mij gestorven was. Toch was Adam nog niet dood. De oude natuur, die met satan en wereld eens is, om de ziel van de Heere te vervreemden, was nog in mij overgebleven. Spoedig openbaarde hij zich weer, en bij vernieuwing werd er een scheiding veroorzaakt tussen God en mij, waardoor ik zo ontroerd werd, dat ik weder aangegrepen werd door de gedachte dat ik nog in mijn oude natuurstaat leefde. Ik zag de toegang tot de genadetroon gesloten; ik kon tot de Heere niet komen in mijn nood; het was duisternis van rondom. Zo ging een dag en een nacht voorbij; maar toen ik 's morgens opstaande, als naar gewoonte, mijn knieën voor de Heere boog, begonnen de zalige winden des Geestes weer in mijn ziel te waaien, vond ik weder een geopende en vrijmoedige toegang, door de trekking des Heiligen Geestes, mocht ik weer een bidder en pleiter worden, kon ik mijn hart weer voor de Heere openleggen en met de man naar Gods hart zeggen: *doorgrond mij, o God! en ken mijn hart, beproef mij en ken mijn gedachten, en zie of bij mij een schadelijken weg zij, en leid mij op den eeuwigen weg.*

Terwijl ik biddende was dat de Heere mij toch mocht bewaren voor zelfbedrog, dat Hij mij een barmhartig en genadig Vader in Christus mocht zijn, daalden de woorden zo verrassend, zo liefelijk, met een vol geloofsaannemen in mijn hart neer, als sprak des Heeren eigen stem in mij: *sinds Ik tot u gesproken heb, heb Ik nog ernstiglijk aan u gedacht; gij zijt Mij een dierbaren zoon een troetelkind.*

Het was mij alsof de Heere mij vraagde, wat mij ontbroken had, sinds het uur der minne daar was geweest? O! ik moest zeggen: *niets, Heere! Gij hebt mij nooit begeven en verlaten; Uw beloften en toezeggingen, die Gij mij gegeven hebt, zijn alle vervuld.* Maar, o! die woorden: *gij zijt Mij een dierbare zoon, een troetelkind,* waren mij zo groot. Dat was ik in dat algenoegzame zoenbloed van mijn Borg. Ik kon de Heere niet genoeg danken voor Zijn ondoorgrondelijke liefde jegens mij. Van nature ben ik zo aardsgesind, maar al had ik toen niets in de wereld bezeten, ik had volkomen genoeg aan mijn God.

In die tijd heb ik ook veel genoten bij de viering van des Heeren Heilig Avondmaal. Jezus liet zich in Zijn liefde aan mijn ziel uit. Zijn lichaam en Zijn bloed waren mij een ware zielespijs en drank. Die leraars, dacht ik, konden de liefde van Jezus nooit genoeg verheffen, voor het naar Hem zuchtend volk, die Hij hun verzekerde in de tekenen en zegelen van Zijn verbondstrouw.

Niet alles wat de Heere aan mijn ziel gedaan heeft kan ik vermelden. Ik stip slechts enkele zaken aan.

Een gehele zomertijd heb ik mogen doorbrengen, waarin de kracht der verdorvenheid, mijn oude natuur, door de genade des Heeren, onder lag, en een bestendige begeerte in mij heerste om een Henoch's en Noach's wandel met de Heere te mogen hebben. Driemaal 's daags had ik gezette afzonderingen, om mijn knieën in het verborgen eenzaam voor de Heere te buigen. Met Asaf moest ik telkens zeggen: *het is mij goed nabij God te wezen;* en met Hiskia: *„bij deze dingen leef ik en daarin is het leven van mijn geest.“*

Ik had een gemeenzame omgang met de Heere. Op zekere tijd gebeurde het mij dat mijn ziel zo verhemeld werd, bij de gemeenschapsoefening met de Drie-enige God, dat ik geheel buiten mijzelf geraakte, en, toen die zalige Geesteswinden een weinig verminderden, en ik mijn ogen opende, met verwondering zag dat ik nog op aarde was. Het was toen gedurig mijn levendige begeerte dat ik als een licht mocht schijnen, onder een krom en verdraaid geslacht, voorzichtig als de slang en oprecht als de duif, tot eer van mijn God.

Die zalige gesteldheid heb ik weer verloren door mijn zonden van nalatigheid en bedrijf. Ach, dit is nog menigmaal mijn verzuchting, mocht ik nog eens weer in zulk een begerlijke gestalte met de Heere wandelen!

Maar, en neem dit ter harte, heilzoekende lezer of hoorder! *niet door kracht of door geweld zal het geschieden, maar door des Heeren Geest.*

Hoe menigmaal heb ik in donkere wegen moeten wandelen, om mijn afkeringen en afzwervingen van de Heere; hoe menigmaal bouwde ik gebroken bakken uit, die geen water konden houden, en verborg de Heere daarom voor mij Zijn vertroostend aangezicht. Maar hoe menigmaal heeft Hij ook de scheiding weer weggenomen, om Zijns Naams wil, en bij vernieuwing aan mij zich geopenbaard als de getrouwe en onveranderlijke Verbondsgod, in Christus Jezus; hoe menigmaal mij de verzekering gegeven dat Hij mijn zonden nimmermeer gedenken zou, maar ze geworpen had in de zee van eeuwige vergetelheid, en mij ook eenmaal daar zal brengen, waar mijn Jezus plaats voor mij bereid heeft.

Zou ik alles verhalen. zo zeg ik met de Apostel (Hebr. 11: 32), de tijd zou mij ontbreken. Een paar gebeurtenissen, die grote invloed op mijn levensloop hebben gehad, deel ik nog mee. Ik had mij eerst voorgenomen daarvan te zwijgen, maar ik gevoelde hierbij geen vrede.

Een tijdlang had ik verkeerd in een toestand waarin ik mij o zo los gevoelde van de aarde en verloochend aan het vergankelijk schijngoed dezer wereld. Ik begeerde niet anders dan dat de drie-enige God mijn enige schat mocht zijn en blijven. De Geest des Heeren ondersteunde mij krachtig, zodat ik gedurig heersen mocht over mijn geest, en met een volkomen hart mij voorgenomen had om mij nimmer met nieuwe banden aan de aarde te zullen verbinden.

Toen drong zich geheel ongezoekt de gedachte aan mij op, die weldra begeerte werd, om een levensgezellin op mijn weg te zoeken. Ik streed daartegen en wilde die gedachte van mij werpen, als vrucht van de dwaasheid van het vlees. Ik meende, het was een list van de vijand mijner zaligheid, die nu samenspande met mijn aards en vleselijk gezinde natuur. Ik stelde mij met de zaak voor het aangezicht des Heeren, en smeekte dat Hij mij in alles onderworpen mocht maken aan Zijn wil, en dat de oude mens maar meer in mij gekruisigd en gedood mocht worden.

Iemand, die in groot levensgevaar verkeert kan niet hartelijker en dringender roepen, om gered te worden, als ik voor die ogenblikken riep tot God, dat Hij mij van alle verkeerde neigingen verlossen mocht. Hoe sterker ik echter riep, hoe meer de genoemde begeerte mij aangreep. Ik begon het betamelijke er van te zien, en toch vreesde ik dat ieder ander voorwerp van mijn genegenheid te kort zou doen aan mijn roeping om de Heere alleen en met mijn ganse hart lief te hebben.

Er ontstond een hevige strijd in mijn ziel. Nu poogde het vlees, dan de Geest te overwinnen. Het is een wonderbare strijd, die in een kind van God wordt gevoerd. Er zijn twee mensen in hem, de oude en de nieuwe, die nooit naar vrede, maar altijd oorlog wensen. Die in die worsteling onder ligt, wil weer overwinnaar zijn.

Door genade mocht ik mij geheel in de hand des Heeren stellen, met de bede, dat ik maar niet anders willen mocht dan Hij wilde. Mijn begeerte werd sterker en bepaald geneigd tot haar, die de Heere mij ook daarna tot mijn huisvrouw heeft gegeven. Het was mijn hoogste wens, dat ook in deze zaak de Naam des Heeren mocht verheerlijkt worden.

Toen kwam met levendigheid het woord op mijn gemoed: *wat God tezamen gevoegd heet dat scheidt de mens niet*. Ik zag klaar, dat de Heere vereniging wilde, en, met overgave des harten aan Hem, zeide ik: *zie hier, Heere Uw dienstknecht; mij geschiede naar Uw Woord!*

Wel was ik bezwaard hoe ik haar, die ik geloofde mij door de Heere te zijn aangewezen, bekend zou maken met mijn begeerte, maar ik wist, dat alle harten in des Heeren hand zijn en ik kon geloven, dat ik niet behoefde te vragen gelijk Maria Magdalena: *wie zal mij de steen afwentelen?*

Op voor mij menigmaal wonderlijke wijze heeft de Almachtige dan ook alle stenen afgewenteld en alle hinderpalen weggeruimd, die inzonderheid in de weg gebracht werden door mijn vrees, die mij telkens aangreep, dat de Heere mij enig al niet blijven zou, maar de plaats, die aan Hem toekwam, door het schepsel zou worden ingenomen. Kennelijk heeft mijn getrouwe God mij mijn geliefde huisvrouw toegevoegd en ons aan elkander verbonden, zodat ik van achteren zeggen mocht, gelijk Eliëzer, de knecht van Abraham, toen de Heere hem zo wonderlijk had geleid en hem een vrouw voor Izak had doen vinden: *geloofd zij de Heere, de God Abrahams, die Zijn weldadigheid en*

waarheid aan mij niet heeft nagelaten, aangaande mij, de Heere heeft mij op deze weg geleid!

Een enkel woord moet ik hieraan toevoegen, aan u, die de Heere vreest en nog ongehuwd bent. Het huwelijk is een Goddelijke instelling en door God gewilde verbintenis. Indien u de gave der onthouding niet hebt, gelijk Paulus die had, dan is ook zijn woord waar: *het is beter te trouwen dan te branden*. Maar o! wees toch in deze voorzichtig en omzichtig en doet niets dan met het oog naar Boven. U hebt een zondig vlees en een aardsgezinde natuur; en gelooft het, de wereld ziet op uw wandel. Hij zou zich verheugen als gij in de zonde kwam te vallen, en u zou de oorzaak zijn, dat des Heeren Naam en volk gelasterd werd.

In onze dagen helaas! wordt de zonde van onkuisheid bijna niet meer als schande gerekend; maar het woord des Heeren is waarachtig: *de hoereerders en overspelers zullen hun deel hebben in de poel van vuur en sulfer, die de duivel en zijn engelen bereid is, indien zij zich niet tot de Heere bekeren*. Indien gij uw lichaam schendt, dan zult gij de tempel Gods, en alzo God schenden, en buiten twijfel zou de Heere Zijn aangezicht lang voor u verbergen, wat u tot grote smart zou zijn; ja! uw gehele leven lang u de vrijmoedigheid benemen zou om voor de naam en de zaak des Heeren uit te komen. *Kent dan de Heere toch in alle uw wegen en Hij zal uw paden recht maken, Zijn hand zal u leiden en Zijn oog zal op u zijn. Gij, liefhebbers des Heeren! haat het kwaad, want het licht is voor de rechtvaardige gezaaid en vrolijkheid voor de oprechten van hart.*

Nog een gebeurtenis, die mijn tijdelijke welvaart betreft, en waarbij ik zo kennelijk de goedertierenheid en onveranderlijke trouw van mijn God, ook in een weg van beproeving, heb ondervonden, moet ik meedelen.

Het was 10 September in het jaar 1832. Drie dagen tevoren had ik op bijzondere wijze mogen proeven en smaken de neerbuigende liefde en genade des Heeren, waardoor ik als het ware voor de slag was voorbereid geworden.

Ja, kinderen Gods! indien iemand redenen heeft om de lof te vermelden van die trouwe God, die kracht geeft naar kruis, dan mag mijn mond wel altoos overvloeien van die lof. Hij blijft getrouw, hoe menigmaal ik ook mijn weg voor Zijn aangezicht bederf, rust voor mijn ziel wil zoeken, waar die niet te vinden is en op verboden bijpaden van mijn voeten zet. Dan moet ik in het donker gaan, vanwege de omzwervingen en afzwervingen van de oude mens der zonde, die nog in mij woelt en werkt. In zulk een toestand had ik ook nu een tijdlang verkeerd.

Nu was ik peinzende over zaken, die mijn aardse belangen betroffen. Daaronder werd ik vragende gemaakt tot de Heere, dat Hij Zijn zegen er over mocht gebieden. Toen viel er als een zware donkerheid over mijn gemoed en het was mij alsof mij gezegd werd, dat een grote ramp voor mij aanstaande was. Het was in de tijd toen België, van Nederland afgevallen, in opstand tegen ons verkeerde. (1830) Tot die krijg werden mijn gedachten geleid, en ik werd er bij bepaald hoe de zonden van ons volk, waaraan ook ik mijn deel had, Gods wraak van de hemel inriepen. Misschien, zo dacht ik nu, heeft de Heere besloten om Nederland in de handen zijner vijanden over te geven, zal de vijand in ons vaderland komen en verwoesting en vernieling aanrichten.

Toen kwam mijn ziel tot ootmoedige schuldbelijdenis voor God. Ik beleed het voor Hem dat ik in het bijzonder en Nederlands volk in het algemeen duizendwerf verdiend en zich waardig gemaakt had dat Hij de fiolen van Zijn gramschap over ons uitgoot. Maar ook riep ik tot de Heere dat Hij zich om Zijns eeuwigen Naams wil nog over land

en volk mocht ontfermen, en Zijn toorn nog mocht worden afgewend, om der rechtvaardigen wil, die toch nog in ons land gevonden werden, en die tot Hem naderden in het offer van Zijn lieve Zoon.

Op dat vragen behaagde het de Heere zich aan mijn ziel, te openbaren, en ik mocht ten volle geloven dat Hij, de almachtige en onveranderlijke Verbondsgod, die van de schepping der wereld af, Zijn volk in alle noden had door- en uitgered, Dezelfde in liefde en trouw zou blijven tot de afloop der eeuwen. Mijn geloofsvertrouwen werd versterkt, dat ook ik één van 's Heeren kinderen was, dat mijn hemelse Vader mij aanzag in het zoenoffer van Zijn Zoon, en dat Hij voor mij zou zorgen, zodat het kwaad mij niet te zeer zou drukken, en Hij met de bezoeking ook de uitkomst geven zou.

Met onuitsprekelijke vreugde in mijn hart kon ik mij gerust voor tijd en eeuwigheid aan de Heere toevertrouwen, wat kruis mij ook zou worden opgelegd. De Almachtige God, mijn Vader in Christus, zou het maken. In het gevoel van veiligheid kon ik met blijdschap mijn weg bewandelen, en de donkere toekomst inwachten.

Dat een ramp mij wachtende was bleef mij bij, maar wat het was dat komen zou en of het mij persoonlijk of ook mijn huisgenoten en anderen zou treffen, was voor mij verborgen. Die genadige voorbereiding gaf mij de Heere, drie dagen vóór dat mijn bezittingen door de vlammen zijn vernield geworden. Ook daarvoor betaamt het mij Hem te prijzen en met de dichter te zingen:

Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen;

Men loov' Hem vroeg en spa.

De wereld hoor' en volg' mijn zangen

Met amen, amen na.

Als ouderling in de gemeente Doornspijk vergezelde ik, op 10 September, de predikant G. W. Bisschop bij het huisbezoek, of liever het hartenbezoek, in de buurtschap Hoogebiesel, waar ik zelf ook vroeger had gewoond. 's Morgens, in het eerste huis, dat wij bezochten, verhaalde ik nog de bijzondere ontmoeting, die vóór drie dagen tussen de Heere en mijn ziel had plaats gevonden.

Ik was verblijd dat ik nog weer de vromen in die Buurtschap, met wie ik vroeger dagelijks omging, mocht ontmoeten; en inzonderheid verheugde het mij, dat ik er vinden mocht, die, na mijn vertrek vandaar, door de Heere waren opgezocht en getrokken. s' Middags nu, omstreeks 5 uur, terwijl wij in een huisgezin samenspraken, kwam iemand binnen met de vraag, tot mij gericht, of ik wel wist dat een boerenwoning in brand stond? Ik stond terstond enigszins verschrikt op, om mij naar buiten te begeven en te zien waar de brand was, zonder nog te vermoeden dat het mijn eigen huis zou zijn. Maar, buiten gekomen en ziende in de richting, die mij aangewezen werd door de boodschapper, zag ik terstond dat het mijn woning was. Onmiddellijk nam ik afscheid, de Leraar voegde mij nog enige vertroostende woorden toe en ik spoedde mij naar de plaats des onheils. Nu vermenigvuldigden de gedachten in mij. Een ogenblik beklagde ik mij zelf, als werd ik van alles beroofd; maar de Heere gaf mij van dat ogenblik af aan de ondersteuning van Zijn genade. Het was mij alsof aan mijn ziel vleugelen gegeven werden, om mij hemelwaarts te wenden tot mijn God.

Ik werd terstond bepaald bij hetgeen de Heere vóór drie dagen aan mij had geopenbaard; en het werd mij duidelijk dat dit nu de weg der beproeving was, waarin de Heere mij leiden wilde. Tot Hem mij wendende zeide ik in mijn hart: *nu dan, Heere, mijn Ontfermer, die zo krachtig aan mijn ziel bevestigd hebt dat Gij mij niet zult verlaten, in welken nood ook, Gij zult mij nu ook redden in deze bezoeking.* Gelijk Mozes hield ik mij, door genade, vast aan de Heere, als ziende de Onzienlijke. Ja! de Heere gaf mij in die ogenblikken zoveel geloofskracht dat ik vertrouwend zeggen kon:

“al moet ik door het water heen, het zal mij niet overstromen, of door het vuur, de vlammen zullen mij niet verteren.”

Indien de Heere mij ook niet krachtig ondersteund had, de weg zou mij te zwaar gevallen zijn. Bijna een uur moest ik gaan eer ik bij mijn woning was, en hoe meer ik naderde hoe duidelijker ik zag dat alles in laaie vlam stond. Ik was in het onzekere omtrent mijn huisgenoten; zeer wel zou het mogelijk zijn dat vrouw of kinderen waren omgekomen. De Heere echter liet mij zien dat ik alles van Hem ontvangen had als een leengoed; dat Hij recht had om het weder van mij te nemen; dat het goud en het zilver het Zijne was en het vee op duizend bergen, zodat ik, gelijk Job, kon zeggen: *de Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen; Zijn Naam zij geloofd.*

Tevens gevoelde ik dat de Heere mij reeds voor lang door de dood had kunnen wegnemen, ja! mij in het eeuwige verderf had laten verzinken, dat ik mij duizend en duizendmaal waardig had gemaakt. Wonderlijk waren mij de goedertierenheden des Heeren, en in verlegenheid vroeg ik: *wat zal ik Hem vergelden voor die onschatbare genade, die Hij aan mij bewezen heeft.*

Eindelijk was ik tot de plaats des onheils gekomen. Daar zag ik mijn woning en schuren, die met hooi en granen gevuld waren, geheel een prooi der vlammen. De inboedel en het vee, dat gedeeltelijk op stal stond, was grotendeels gered, alleen zeven varkens waren omgekomen. Mijn vrouw en kinderen vond ik ongedeerd, niemand der huisgenoten had enig letsel bekomen, en dit was mij voor het ogenblik genoeg, zodat ik nog roemen moest in de goedertierenheden des Heeren. Ik kon niet klagen of murmureren, ja! ik kon niet verdragen, dat ik door anderen beklaagd werd. Het enige, wat ik kon zeggen, was: *helpt mij de Heere groot maken voor die genade, dat ik nog ben die ik ben.* Vele vrienden kwamen tot mij; ook de leraar, die mij zocht te troosten met het woord: *de vossen hebben holen, de vogelen des hemels nesten, maar de Zon des Mensen had geen plaats, waar Hij Zijn hoofd kon neerleggen.* Mij vergenoegd gevoelende in de Heere en in mijn lot, moest ik daarop zeggen: *„ik heb het op het ogenblik ook niet, maar de discipel is niet meer dan zijn Meester, de knecht niet meer dan zijn Heer.”*

Vrienden en burens boden ons huisvesting aan en verzorgden ons van alles, wat wij nodig hadden. Slapeloos ging de nacht voorbij, maar niet zonder de ondervinding van des Heeren trouw, die mij genade gaf om alle mijn bekommernissen op Hem te werpen, gelovende dat Hij het maken zou. Des morgens werd ik bepaald bij het woord des leeraars: *de vossen hebben holen, enz.*

Hij, de Schepper van hemel en aarde, de Onderhouder van alles, God, te prijzen in der eeuwigheid, Hij had zo moeten klagen en Zich zo diep vernederd, om Zijn volk van alles te verzorgen. Ik behoorde tot die gelukkigen die Zijn gunst genieten mochten, en ontving nog zovele zegeningen, die mijn Verlosser, in Zijn vernedering, voor mij verworven had. In verwondering zonk ik weg. Ik, de made, de worm, ja! kind des toorns van nature, behoefde er geen zorg voor te hebben, dat ik geen plaats zou vinden om mijn hoofd neder te leggen. Des Heeren liefderijke verzorging was mij te wonderbaar. Vele bezoeken van betrekkingen en vrienden in de Heere ontving ik die dag en de volgende, onder anderen van Ds. de Bouter van Nunspeet, wiens prediking mij zo menigmaal tot zegen was geweest, en wiens woorden mij nu ook zeer verkwikkend waren.

Het waren goede dagen voor mijn ziel. Ik mocht geloven dat des Heeren wil en doen wijs en goed was, en in mijn hart gevoelde ik dat ook deze dingen mij ten goede moesten medewerken. Bij ogenblikken was ik als verslonden in de wil des Heeren, zodat, al zou ik wat ik verloren had met een zucht hebben kunnen terug bekomen, ik het

niet begeerd zou hebben. Dit was geen zorgeloosheid en onverschilligheid omtrent mijn tijdelijke belangen, zoals het natuurlijke mensen zou toeschijnen, maar het geloof, dat Gods doen majesteit en heerlijkheid was, en dat, naar Zijn belofte, mijn brood zeker en mijn water gewis zou zijn, deed mij Zijn wegen goedkeuren. De almachtige God, dit was mijn vast vertrouwen, zou, naar Zijne onveranderlijke goedheid, voor mij zorgen, al zouden de raven mij het brood komen brengen. Ik zag het, dat de Heere mij niet kastijdde in Zijn toorn, hoewel ik, om mijn zonden wil, rechtvaardig verdiend had, dat deze ramp mij was toegezonden, ja! dat nog veel ergers over mij gebracht werd.

De Heere had Zijn tuchtroede in liefde opgevat, om mij te kastijden tot mijn nut, om mij aan het schijngoed der aarde, waaraan mijn aardsgezinde natuur nog zo verkleefd was, verloochend te doen worden, om mij meer en meer los te maken van de wereld, en mij meer voor de hemel en het leven der zaligheid voor te bereiden. Hij wilde mij leren hier meer als vreemdeling te verkeren, te bezitten als niet bezittende, en meer alleen voor Hem te leven, schijnende als een licht, te midden van een krom en verdraaid geslacht. Juist die begeerte, die ik toen zo levendig in mij gevoelde om, in 's Heeren hand, nog een gering middel ten zegen voor anderen te mogen zijn, heeft me de weg gebaad om mij aan het schrijven van mijn ondervindingen te brengen.

In dat volle geloofsvertrouwen echter bleef ik niet lang. Al weer openbaarde zich het oude deel, dat nog in mij woont, dat onder de Almachtige niet bukken wil, en donkerheid kwam weder over mijn ziel. Mijn vlees begon te redeneren over de moeilijke toestand, waarin ik was gekomen, nu mijn tijdelijke welvaart was vernietigd, en over de duistere toekomst, die nu voor mij lag, waar mijn goederen in de as gelegd waren.

Satan spande samen met mijn oude mens, die zo hoogmoedig is en niet vernederd wil worden en ik begon des Heeren weg af te keuren en kwam in opstand tegen Hem. Het ongeloof zeide in mijn binnenste dat de Heere mij sloeg in Zijn toorn en mij tegenkwam in Zijn grimmigheid. Deze toestand, waar toch de nieuwe mens de voetstappen des Heeren, ook waar Hij in tegenheid met mij wandelde, wenste te volgen, was mij ondragelijk. De aarde werd mij als het ware te klein en ik moest mij zelf verfoeien voor Gods aangezicht over die grote wankeling van mijn geloof.

Het geloof is bij mij ene gave Gods, ook bij de voortgang; alleen in zijn licht zie ik het licht en wanneer de Heere, om mijn zonden wil, zijn aangezicht verbergt, dan word ik verschrikt. Vandaar die grote en vaak plotselinge wisseling van toestanden in mijn gemoedsleven.

Maar de getrouwe God begeeft mij nooit. Ook nu weer gaf Hij mij sterkte te vinden in Hem en genade om mijn wegen op Hem te wentelen. Ik leerde er te meer uit dat ik niet een ogenblik op mij zelf kan staan, en hoe noodzakelijk het is om steeds in afhankelijkheid van de Heere en van Zijne genade te wandelen en altijd wakende te zijn, waar de tegenpartij, de duivel, omgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou kunnen verslinden.

Nu zag ik weder hoe de vijand, in vereniging met mijn ongelovig, onvergenoegde natuur, mij ter zijde had afgeleid, om mij bang te maken, waardoor in mij de bedenkingen waren opgerezen: „*wat zal het nu deze winter zijn, nu gij met uw huisgezin en met uw vee zonder voorraad zijt?*”

De Heere ondersteunde mij; ik mocht mij verlaten op Zijn belofte: *zijt niet bezorgd tegen de morgen, want de morgen zal voor het zijne zorgen*; en, hoewel onder afwisseling van licht en donker, mocht ik gedurig mijn bekommernissen werpen op mijn God.

Hij heeft mij niet beschaamd gemaakt.

Een ruim veld zou ik vinden indien ik alles zou vermelden wat de Heere in deze aan mijn ziel heeft gedaan, en de wonderlijken weg zou beschrijven, waarlangs Hij, boven bidden en denken, voorziening in mijn tijdelijke behoeften heeft gegeven. Ik zal mij daarop niet begeven. Alleen zij, tot des Heeren ere, nog gezegd, dat het mij hiertoe, door Zijn Goddelijke goedheid, in generlei opzicht aan het nodige ontbroken heeft. En ik verwacht, door Zijn genade, naar Zijn beloften, die Hij tot dusver aan mij bevestigd heeft, *dat mijn brood ook verder zeker en mijn water gewis zal zijn, dat Hij mij niet begeven of verlaten zal, enkel en alleen om en door Jezus Christus, Zijn lieve Zoon.*

Ja! dat Hij mij niet alleen zal leiden tot aan, maar ook óver dood en graf, en mij eenmaal brengen zal in de gewesten van storeloze zaligheid, om daar Hem toe te brengen de eer en de lof, de aanbedding en de dankzegging tot in de eindeloze eeuwigheid.

AMEN